GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

№ 23. WARSZAWA, 1 GRUDNIA ROKU 1936. ROK XVIII.

ROMAN HAUSNER.

Jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 19 stycznia 1928 r.

Rozporządzenie Prezydenta z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 80 poz. 743), nowelizujące niektóre artykuły rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. „o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej", zawiera w art. 2 upoważnienie dla Ministra Spraw Wewnętrznych „do ustalenia i ogłoszenia w drodze obwieszczenia w Dzienniku Ustaw R. P. jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej z uwzględnieniem zmian wynikających z postanowień . . . (tu wyliczono szereg aktów ustawodawczych) . . . jako też z uwzględnieniem zmian wprowadzonych innymi przepisami prawnymi oraz do odpowiedniego przystosowania w tym celu zarówno numeracji poszczególnych artykułów rozporządzenia i ich brzmienia, jak i właściwego mianownictwa władz".

Rozporządzenie Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110 poz. 976) w art. 122 zawiera upoważnienie dla właściwych ministrów do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw R. P. jednolitych tekstów ustaw, rozporządzeń Prezydenta i dekretów, zmienionych rozporządzeniem niniejszym, „z zastosowaniem kolejnej numeracji artykułów, paragrafów i ustępów oraz z uwzględnieniem przepisów, wydanych do dnia ogłoszenia jednolitych tekstów w Dzienniku Ustaw R. P."

Powyższy artykuł 122 postanawia dalej, że „upoważnienie to służy w stosunku do ustaw, rozporządzeń i dekretów zmienionych art. 1—22 tego rozporządzenia — Ministrowi Spraw Wewnętrznych". Ponieważ art. 1 rozporządzenia z 28 grudnia 1934 r. znowelizował niektóre przepisy rozporządzenia Prezydenta z dnia 19 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 86), przeto Minister Spraw Wewnętrznych w art. 122 rozporządzenia z 28 grudnia 1934 r. uzyskał ponowne upoważnienie do wydania jednolitego tekstu rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r.

Jeżeli chodzi o stosunek wzajemny obu tych upoważnień, to upoważnienie z art. 2 rozporządzenia z 12 czerwca 1934 r. merytorycznie wydaje się nieco szerszym, natomiast węższym w czasie, gdyż dotyczy tylko nowelizacyj dokonanych do dnia wejścia w życie tego rozporządzenia t. j. do 11 września 1934 r. Natomiast upoważnienie art. 122 merytorycznie wydaje się nieco węższym (brak np. wzmianki o „odpowiednim przystosowaniu brzmienia poszczególnych artykułów i właściwego mianownictwa władz", natomiast jest szersze w czasie, ponieważ artykuł 122 upoważnia do włączenia do jednolitego tekstu wszystkich przepisów „wydanych do

dnia ogłoszenia jednolitego tekstu w Dzienniku Ustaw".

Ponieważ upoważnienia z rozporządzeń z 12 czerwca i 28 grudnia 1934 r. nastąpiły w krótkich odstępach czasu i dotyczą tej samej materii, trudno przypuścić, ażeby ustawodawca w rozporządzeniu z 28 grudnia 1934 r. chciał dać Ministrowi Spraw Wewnętrznych upoważnienie **węższe**, natomiast odmienną stylizację art. 122 rozporządzenia z 28 grudnia 1934 r. należy poprostu złożyć na karb dużej rozmaitości panującej w ogóle w treści upoważnień do wydawania tekstów jednolitych, zawartych w poszczególnych ustawach z ostatnich lat [1]).

W myśl powyższych wywodów obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 sierpnia 1936 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 555 z dnia 22 października 1936 r.) powołuje się na **obie podstawy prawne** t. j. zarówno na art. 2 rozporządzenia Prezydenta z dnia 12 czerwca 1934 r. jak i na art. 122 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r., a w treści swojej pod poz. 26 i 27 wylicza dwie normy wydane w czasie między 12 czerwca a 28 grudnia 1934 r., pod poz. 29 zaś powołuje się na ustawę wydaną w kwietniu 1935 r.

Obwieszczenie z 25 **sierpnia** 1936 r. powołuje się ogółem na 29 norm, które dokonały nowelizacji rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 r. Wyliczenie to **nie** jest kompletne z dwóch powodów:

po pierwsze dlatego, ponieważ w tych wypadkach, gdy nowelizacja poszczególnego przepisu rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. dokonana została równocześnie kilkoma normami, obwieszczenie cytuje tylko chronologicznie pierwszą z nich;

po drugie dlatego, ponieważ przy ustalaniu tekstu tego obwieszczenia postanowiono ze względów zasadniczych wyliczyć w nim tylko akty **ustawodawcze** (ustawy i rozporządzenia Prezydenta z mocą ustawy), wskutek których rozporządzenie z 19 stycznia 1928 r. uległo nowelizacji, natomiast postanowiono nie wyliczać w obwieszczeniu **rozporządzeń** (Rady Ministrów lub ministrów), chociażby należących do rzędu t. zw. prawotwórczych, jakkolwiek nie ulega wątpliwości, że treść niektórych postanowień tekstu jednolitego (np. art. 19 ust. 1) wynika z takich właśnie rozporządzeń. W obwieszczeniu uczyniono od tej zasady tylko jeden wyjątek, cytując pod pkt. 22 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780). Na rozporządzeniu tym opiera się dokonana w tekście jednolitym zmiana tytułów urzędowych (np. w art. 2 i in. tytułu „Komisarz Rządu" na „Komisarz Rządu na m. st. Warszawę" lub w art. 51 i in. tytułu „Prezes Izby Skarbowej" na „Dyrektor Izby Skarbowej").

Faktycznie przy opracowywaniu tekstu jednolitego, oprócz 29 pozycyj wyliczonych w obwieszczeniu, wzięto pod uwagę jeszcze następujące przepisy:

1) rozporządzenie Prezydenta z 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 385),

2) obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 30 kwietnia 1928 r. o sprostowaniu błędów (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 512),

3) rozporządzenie Rady Ministrów z 5 lipca 1928 r. w sprawie dzienników wojewódzkich (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 648),

4) rozporządzenie Rady Ministrów z 29 sierpnia 1928 r. w sprawie komisyj (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 708),

5) rozporządzenie Rady Ministrów z 29 sierpnia 1928 r. o utrzymaniu nadal kolegiów w zakresie administracji rolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 709),

6) rozporządzenie Rady Ministrów z 5 września 1928 r. w sprawie kolegiów (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 710),

7) rozporządzenie Rady Ministrów z 6 września 1928 r. w sprawie kolegiów (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 711),

8) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 30 czerwca 1930 r. w sprawie wewnętrznej organizacji starostw (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 464),

9) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 13 sierpnia 1931 r. w sprawie organizacji urzędów wojewódzkich (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 611),

10) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28 czerwca 1932 r. o właściwości władz w zakresie spraw emigracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 541),

---

[1]) Por. na ten temat artykuł R. Hausnera w pracy zbiorowej pod tytułem „Zasady techniki ustawodawczej" — Warszawa 1934 r.

11) rozporządzenie Rady Ministrów z 2 lipca 1936 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 393).

Niektóre z tych rozporządzeń i ich stosunek do rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 omówimy później. Niektóre z nich (por. art. 119 i 120 tekstu jednolitego) wywarły bezpośredni wpływ na treść tekstu jednolitego; inne brano pod uwagę ze względu na ich łączność z art. 125 (obecnie 123), który Radzie Ministrów nadawał daleko idące uprawnienia o charakterze prawotwórczym.

Ogłoszony obwieszczeniem z 25 sierpnia 1936 r. tekst jednolity podaje rozporządzenie z 19 stycznia 1928 r. w takim brzmieniu, jakie odpowiada stanowi prawnemu w dniu ogłoszenia tego tekstu t. j. w dniu 22 października 1936 r. Tylko w kilku miejscach jednolity tekst mógłby był przybrać nieco zmienione brzmienie, jednak uzupełnienia te nie zmieniłyby istotnego sensu tych przepisów. I tak:

1) w art. 3 (1) po wyrazach „o ile rozporządzenie niniejsze" należałoby dla całkowitej ścisłości dodać wyrazy „lub inne przepisy", gdyż przepisy takie zostały istotnie wydane (np. w art. 3 ust. 2 ustawy z 14 marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 336);

2) w art. 46 przy końcu ustępu drugiego należy domyślać się uzupełnienia „jako też w wypadkach przewidzianych przez ustawę". Jest to zresztą uzupełnienie rozumiejące się samo przez się (por. np. art. 3, 7 i 58 rozp. Prez. z 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 39 poz. 385);

3) wynika z natury rzeczy, że ilekroć tekst jednolity (np. art. 51) mówi o tym, że Wydział Wojewódzki jest powołany „do zatwierdzania", należy rozumieć, że jest powołany „do współdziałania przy zatwierdzaniu";

4) z zestawienia art. 71 (1) z artykułami poprzednimi wynika oczywiście, że wspomniane tam „miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych" obejmują miasta „nie stanowiące powiatów miejskich";

5) art. 85 tekstu jednolitego — poza dwiema drobnymi zmianami — pozostał w tekście pierwotnym. Wynika z tego, iż rozporządzenie Prezydenta z 24 września 1934 r. o tymczasowych organach ustrojowych gminy m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 778) nie jest „ustawą o stołecznym samorządzie wojewódzkim", zapowiedzianą w art. 85;

6) z powodu braku odpowiedniego upoważnienia nie było możliwe dokonanie w tekście jednolitym zmiany ostatniego punktu art. 85, który już w tekście pierwotnym rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 r. nie harmonizował z ogólnym stanem prawnym, z którego (łącznie z art. 2 pkt. 2 rozporządzenia 19 stycznia 1928) wynika niewątpliwie, iż Zarząd Miejski (poprzednio „Magistrat") m. st. Warszawy sprawuje funkcje administracji ogólnej nie tylko w zakresie spraw wymienionych w art. 90, ale zgodnie z art. 2 pkt. 2 „w zakresie ustalonym przez rozporządzenie niniejsze oraz inne przepisy prawne";

7) w art. 117 (1) (odpowiadającym dawnemu art. 119) dodanie w jednolitym tekście wyrazów „w szczególności" wskazuje, że wyliczenie to nie jest całkowite i zastępuje ewentualne osobne postanowienie, któreby do urzędników fachowych zaliczało również tych wszystkich urzędników, którzy zostali uznani za fachowych w drodze przepisów specjalnych (por. np. art. 6 rozp. Prezydenta z 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 265).

Największa ilość zmian uwzględnionych w tekście jednolitym przypada na zmiany wynikające: 1) z ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) oraz na ustawę konstytucyjną z 23 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 227).

Zmiany wynikające z pierwszej z powyższych ustaw znalazły w tekście jednolitym wyraz w artykułach 2, 5, 31, 42, 50, 51, 53, 54, 55, 61, 67, 76, 81, 84, 85, 91, 95, 96, 98, 105.

Zmiany wynikające z Konstytucji zostały uwidocznione w następujących artykułach tekstu jednolitego:

a) zmiany w związku z postanowieniem art. 25 (3) Konstytucji („Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd") wprowadzono do art. 8, 10, pkt. 1 i 124 tekstu jednolitego;

b) zmianę wynikającą z art. 3 (1) i z rozdz. VIII Konstytucji wprowadzono do art. 24 tekstu jednolitego;

c) w art. 41 tekstu jednolitego opuszczono zawarte w tekście pierwotnym wyrazy „na zasadach ustalonych Konstytucją" ze względu na brak w nowej Konstytucji wyraźnego odpowiednika dla art. 67 Konstytucji marcowej z 1921 roku.

d) Wszystkie inne zmiany pozostają w związku z postanowieniem art. 72 (2) Konstytucji, który ściśle rozróżnia administrację „państwową", „rządową" i „samorząd". Wynikające stąd zmiany wprowadzono do art. 10—14, 16, 18, 20, 25, 33, 38, 39, 42, 67, 73, 77, 84, 86, 93 i 115 tekstu jednolitego.

W kilku wypadkach, w drodze wyjątku, pozostawiono określenie „państwowy", jakkolwiek z treści odnośnego przepisu i z istoty rzeczy wynika, że samorząd jest w tym wypadku wyłączony. Dotyczy to w szczególności użytego w art. 12 określenia zakładów i przedsiębiorstw „państwowych" oraz użytego w art. 27 pkt. 3 określenia „państwowych" instytutów i zakładów badawczo-naukowych, jako też użytego w art. 10 pkt. 3, w art. 48 (1) lit. b, w art. 61 (1) określenia: funkcjonariusze „państwowi".

Przechodząc kolejno poszczególne rozdziały rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. w tekście jednolitym konstatujemy następujące zmiany w porównaniu z tekstem pierwotnym.

Rozdział I „Postanowienia ogólne".

1) w art. 2 pkt. 1 zmianę tytulatury Komisarza Rządu, wynikającą z rozporządzenia Rady Ministrów z 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102 poz. 780);

2) w tymże art. 2 pkt. 2 zmianę nazwy organów „komunalnych" w związku z ustawą z 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), którą w dalszym ciągu nazywać będziemy w skrócie Ustawa Samorządowa;

3) w art. 3 (1) zamiast „właściwość terytorialna" — „właściwość miejscowa", a to w związku z działem II rozporządzenia Prezydenta z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym;

4) w tymże art. 3 dodano nowy ustęp 3 zawierający dosłowną treść art. 2 (4) rozporządzenia Prezydenta z 27 października 1933 r. o zespoleniu urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 635);

5) w art. 5 (1) wprowadzono zmianę tytulatury Komisarza Rządu (patrz wyżej pod 1);

6) w ust. 2 art. 5 opuszczono końcowe wyrazy „ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia niniejszego", ponieważ obowiązujące w tej mierze przepisy, w szczególności Ustawa Samorządowa, są późniejsze od rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r.

Rozdział II. Tytuł „wojewodowie".

7) W art. 7 wyrazy „na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych uchwalony przez Radę Ministrów" opierają się na postanowieniu rozporządzenia Prezydenta z 7 października 1932 r. w sprawie zmiany ustawy o państwowej służbie cywilnej (art. 1 pkt. 10 — Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 737),

8) w art. 8 wprowadzono kompetencje Prezesa Rady Ministrów. Przepis ten łączy się logicznie z dalszym postanowieniem art. 10 pkt. 1 i art. 124 tekstu jednolitego. Skoro bowiem w myśl art. 25 (3) Konstytucji Rząd reprezentowany jest przez Premiera, tym samym wojewoda w sprawach reprezentowania Rządu musi służbowo podlegać Premierowi (art. 8 tekstu jednolitego), osobnego delegata Rządu może wysłać tylko Premier (art. 10 pkt. 1), a w konsekwencji także wykonanie rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. w tym zakresie tekst jednolity w art. 124 zleca Premierowi. W rezultacie Premier wydawać będzie zarządzenia wojewodom bezpośrednio, a wojewodowie (art. 26) mają prawo bezpośrednio korespondować z Prezesem (Prezydium) Rady Ministrów.

Wprowadzenie funkcyj Premiera do rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 r. ma oczywiście pewne konsekwencje w stosunku do rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w rozporządzeniu Rady Ministrów z 2 lipca 1931 r. o stanowisku wojewodów i starostów jako przedstawicieli Rządu (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 546) uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych (ust. 4 § 4) do uregulowania pewnych zagadnień z dziedziny reprezentacyjnej przechodzą na Prezesa Rady Ministrów, który będzie się w tym względzie porozumiewał z odpowiednimi czynnikami wojskowymi.

Rozdział II. Tytuł „Stanowisko wojewody jako przedstawiciela Rządu".

9) O zmianie w pkt. 1 art. 10 mówiliśmy powyżej pod 8;

10) w rozdziale tym stało się szczególnie aktualnym zagadnienie zastąpienia określeń „państwowy" przez „rządowy" w związku z art. 72 (2) Konstytucji. Wspominaliśmy o tym już poprzednio.

11) W ostatnim ust. art. 14, który w tekście z 19 stycznia 1928 r. nie dotyczył „podatkowych komisyj szacunkowych i odwoławczych, organów zabezpieczenia na wypadek bezrobo-

cia . . ." dokonano zmian opartych z jednej strony na ordynacji podatkowej z 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 134—z1936 r.) a dotyczących nazwy komisyj, z drugiej strony w związku z art. 12 rozporządzenia Prezydenta z 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia i Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94 poz. 849). Odnośne organa, do tego czasu nie zespolone, weszły w specjalny stosunek do wojewody, wobec czego wzmianka o Funduszu Pracy (któremu podlega zabezpieczenie na wypadek bezrobocia) znalazła się w tekście jednolitym w pkt. 4 art. 27, a zatem w tym dziale, który mówi o stanowisku wojewody jako szefa administracji ogólnej.[1])

12) W art. 23 tekstu jednolitego uwidoczniono zmiany wprowadzone ustawą z 21 lutego 1930 r. w sprawie zmiany niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 124). Ustawa ta jak wiadomo ograniczyła ingerencję wojewodów w sprawie administracji oświecenia publicznego.

W związku z tym dawniejszy ust. 1 i 2 art. 23 otrzymał numerację jako ust. 3 i 4, przy czym treść ust. 3 nawiązano do nowych ust. 1 i 2 wprowadzonych przez ustawę z 21 lutego 1930 r. Ponieważ w obecnej stylizacji art. 23 ust. 1 postanawia wyraźnie, że uprawnienia wojewody z art. 20 nie odnoszą się do administracji oświecenia publicznego, przeto konsekwentnie w ust. 3 skreślono powołanie się na art. 20 jako objęty już dalej idącym postanowieniem ustępu 1.

13) W art. 24 zamiast obowiązków wojewody „ciążących na administracji spraw wewnętrznych" jest w tekście jednolitym mowa o obowiązkach „ciążących na administracji ogólnej". Jest to słuszniejsze i odpowiada stanowi prawnemu (por. np. art. 30 rozporządzenia Prezydenta z 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych — Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 858).

14) W tymże art. 24 zmiana wyrazów „siły zbrojnej" na „sił zbrojnych" uzasadniona jest, jak poprzednio wspomnieliśmy, odnośnymi postanowieniami Konstytucji.

15) W końcu ustępu (1) art. 25 wyraz „komunikacji" zastąpiono wyrazem „kolejnictwa", a to w związku z nowym punktem 5 art. 27, w myśl którego administracja komunikacji stała się częścią administracji ogólnej wskutek objęcia pewnych działów zespolonych po b. Ministrze Robót Publicznych (rozporządzenie Prezydenta z 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia Urzędu Ministra Robót Publicznych Dz. U. R.P. Nr 51, poz. 479). Tym samym wyjątek zawarty w ust. 1 art. 25 nie może już dotyczyć całego działu „komunikacji", a tylko nie zespolonej części tego działu t. j. „kolejnictwa".

Rozdział II. Tytuł: „Stanowisko wojewody jako szefa administracji ogólnej".

16) Najdalej idącym zmianom uległ w tym dziale art. 27, zawierający określenie zasięgu zespolenia. O artykule tym będziemy obszerniej mówili osobno w dalszym ciągu niniejszych rozważań.

17) Jeżeli chodzi o inne artykuły, to w art. 28 dodano nowy ustęp 2-gi. Ustęp ten przeniesiono tutaj z dawnego pkt. 5-go art. 27 pierwotnego tekstu rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 r., a uczyniono to dlatego, ponieważ odnośny wyjątek od art. 27, dotyczący pierwotnie tylko Ministra Robót Publicznych, wskutek parcelacji tego Ministerstwa rozporządzeniem Prezydenta z 21 maja 1932 r. przeszedł obecnie na te wszystkie resorty, które na podstawie cytowanego rozporządzenia są sukcesorami b. Ministra Robót Publicznych.

18) Art. 30 w nowym brzmieniu tekstu jednolitego, pozostawiony w celu utrzymania bez zmiany dotychczasowego układu rozdz. II, nie posiada w obecnym brzmieniu żadnej samoistnej treści prawnej, gdyż w myśl art. 1 pkt. 10 rozporządzenia Prezydenta z 7 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 737) i art. 1 pkt 2 rozporządzenia Prezydenta z 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86 poz. 663), powyższe uprawnienia wojewody uregulowane są w odmienny sposób.

19) w pkt. 2 art. 31 dokonano zmiany nomenklatury „organów ustrojowych związków samorządowych", a to w związku z postanowieniami Ustawy Samorządowej;

20) W pkt. 4 art. 31 opuszczono wyrazy „albo ze względu na interes dobra publicznego", a to w związku z postanowieniem art. 101 rozporządzenia Prezydenta z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym w brzmieniu art. 2 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976).

[1]) (Por. zresztą w tym względzie pracę wydaną z inicjatywy Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych p. t.: Zakres działania władz administracji ogólnej ze szczególnym uwzględnieniem t. zw. resortów niezespolonych — Warszawa 1935 r.).

21) Treść art. 32 uległa zmianom w związku z nowelą z 12 czerwca 1934 r. Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 743.

Rozdział II. Tytuł: „Urząd Wojewódzki".

22) Niezależnie od dokonanej w art. 33, 38 i 39 kilkakrotnej zmiany wyrazu „państwowy" na „rządowy" (por. art. 72 Konstytucji), zmianie uległ pkt. 4 art. 35, w którym nowela z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 743) skreśliła była wyrazy „pod kierownictwem wicewojewody".

23) W tymże pkcie 4 art. 35 dodano zdanie końcowe o załatwianiu w Urzędzie Wojewódzkim spraw Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, a to zgodnie z postanowieniem art. 2 (2) rozporządzenia Prezydenta z 27 października 1933 r. o zespoleniu urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 635). Dawny ust. 6 art. 35 otrzymał numerację ustępu 5, ponieważ w tekście pierwotnym rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. ustęp 5, dotyczący Dyrekcji Robót Publicznych, został uchylony wyraźnie przez art. 8 rozporządzenia Prezydenta z 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479).

24) W ust. 2 art. 38 zamiast wyrazów: „władz administracji ogólnej oraz innych władz i urzędów państwowych" tekst jednolity wprowadza brzmienie „władz administracji ogólnej oraz władz i urzędów rządowych", a to z tego powodu, ponieważ w związku z pkt. 2 art. 2 władze administracji ogólnej są zarówno rządowe jak samorządowe, i te tylko są obowiązane do ogłaszania swoich aktów w dziennikach wojewódzkich, obok nich zaś są pozostałe władze i urzędy „rządowe". Natomiast władze samorządowe, nie występujące w charakterze władz administracji ogólnej (t. zw. „zakres własny") nie są z mocy art. 38 obowiązane do ogłaszania swoich aktów w dziennikach wojewódzkich (por. w tym względzie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 lipca 1928 r. w sprawie dzienników wojewódzkich (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 648), chyba że bądź rozporządzenie z 19 stycznia 1928 r., bądź też inne przepisy specjalne przewidują w tym względzie wyjątki (por. cytowane w obwieszczeniu z 25 sierpnia 1936 r. rozporządzenie Prezydenta z 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym, Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 202).

Rozdział III. Wojewódzkie organa kolegialne.

25) W art. 41 skreślono wyrazy „na zasadach ustalonych Konstytucją", a to ze względu na różnicę zachodzącą między stanem prawnym wynikającym z nowej Konstytucji, w porównaniu z Konstytucją z 1921 roku. W szczególności dawna Konstytucja w art. 67 postanawiała, że . . . „Prawo stanowienia w sprawach, należących do zakresu działania samorządu, przysługuje radom obieralnym. Czynności wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego należą do organów, utworzonych na zasadzie zespolenia kolegiów, obieranych przez ciała reprezentacyjne, z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych i pod ich przewodnictwem", natomiast nowa Konstytucja poza ogólnymi postanowieniami dotyczącymi samorządu (art. 4 ust. 3, art. 72, 75, 76) nie zawiera żadnych specjalnych postanowień, na jakich zasadach ma być zorganizowany samorząd wojewódzki.

Wypada nadmienić, że fakt istnienia samorządu wojewódzkiego na terenie województw zachodnich i województwa śląskiego, nie pozostaje w związku z art. 41, ponieważ do województwa śląskiego rozporządzenie z 19 stycznia 1928 r. w ogóle się nie odnosi (por. art. 125 ust. 1 tekstu jednolitego), do województw zaś poznańskiego i pomorskiego przepisy rozporządzenia odnoszą się ze zmianami wynikającymi z rozdziału VII.

26) W art. 42 (1) wprowadzono zmiany wynikające z art. 1 ust. 1 Ustawy Samorządowej.

27) To samo dotyczy zmian w art. 50, 51 (1) i 53 (1).

28) Ponadto w art. 48, 51 (2 i 3), 52 (2) uzgodniono cytowane tam artykuły i ustępy artykułów z nowym układem rozporządzenia.

29) W art. 51, 55, 56, 57 tytuł „Prezesa Izby Skarbowej" zmieniono zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 o tabeli stanowisk (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780).

30) Zmiana art. 54 wynika z ustaw wydanych po wejściu w życie rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r. m. in. z postanowień Ustawy Samorządowej.

31) Artykuł 55 w pierwotnym tekście rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. posiadał szczególnie zasadnicze znaczenie, określając w spo-

sób ramowy („w szczególności") kategorie spraw, w których wydział wojewódzki współdziałał z głosem stanowczym. Szereg ustaw późniejszych wprowadził zmiany w tym zakresie, w szczególniejszy sposób jednak wchodzą tu w rachubę postanowienia Ustawy Samorządowej. Z tych powodów tekst jednolity zawiera na początku art. 55 wyrazy „Jeżeli z ustaw wydanych po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego nie wynika inaczej"...

W szczególności wchodzą tu w rachubę następujące przepisy późniejsze:

art. 7 rozporz. Prezyd. z 16 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 32 poz. 310), art. 6 rozporz. Prezyd. z 16 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 32 poz. 311), art. 88 rozporz. Prezyd. z 17 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 34 poz. 321), art. 6 rozp. Prezyd. z 22 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 333), art. 18 rozp. Prezyd. z 22 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 38 poz. 382), art. 58 rozporz. Prezyd. z 22 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr 39 poz. 385) i t. d.

32) Ostatni ustęp art. 55 w brzmieniu rozporządzenia z 19 stycznia 1928 r. został w tekście jednolitym skreślony w związku z postanowieniami Ustawy Samorządowej.

33) Zmiany w art. 57 opierają się na art. 1 pkt. 3 rozporządzenia Prezydenta z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 743).

34) Zmiana w ust. 1 art. 61 łączy się ze zmianą pragmatyki służbowej.

Zmiany w ust. 2-im opierają się na Ustawie Samorządowej (por. rozp. Rady Ministrów z 2 lipca 1936 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 392).

Rozdział IV. Powiatowe władze administracji ogólnej.

35) Ust. 2 art. 65 ogłoszono w tekście jednolitym w brzmieniu art. 1 pkt. 4 rozporządzenia Prezydenta z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 743). Przepis ten dawniejsze uprawnienia wojewody („za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych") przeniósł na Ministra Spraw Wewnętrznych, nadając mu również uprawnienie przekazania starostom funkcyj z art. 15.

36) Ust. 1 art. 67 został uzupełniony przepisem rozszerzającym zakres działania starosty a opartym na art. 4 rozporządzenia Prezydenta z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym. W stosunku do analogicznych uprawnień wojewody będzie miał zastosowanie w tym względzie punkt 8 art. 27 tekstu jednolitego.

37) Postanowienia art. 72 tekst jednolity odnosi również do Komisarza Rządu w Gdyni ze względu na art. 1 rozporządzenia Prezydenta z 24 listopada 1930 r. o ustroju miasta Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 630). Równocześnie dokonano odpowiedniej zmiany stylistycznej art. 72.

38) Dekoncentracja w ust. 2 art. 73 z Rady Ministrów na Ministra Spraw Wewnętrznych opiera się na art. 1 pkt. 1 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

39) W art. 76 (1) uzupełniono wyrazy „dla celów administracji rządowej" ze względu na postanowienia art. 73 i 74.

40) Pierwsze 2 ust. art. 78 tekst jednolity przytacza w brzmieniu art. 1 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976).

W ust. 3-cim uprawnienia Ministra Robót Publicznych z ustawy o budowie i utrzymaniu dróg przeszły na podstawie art. 6 rozporządzenia Prezydenta z 21 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479) na Ministra Komunikacji.

41) Art. 79 przytacza tekst jednolity w brzmieniu art. 1 pkt. 3 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

42) Poza powyższymi poprawkami wprowadzono nadto w szeregu artykułów rozdziału IV zmiany wynikające bądź to z postanowień art. 72/2), Konstytucji („rządowy", „państwowy") bądź ze względu na odmienną nomenklaturę poszczególnych organów związków samorządowych („komunalnych") wynikającą z Ustawy Samorządowej.

Rozdział V. Powiatowe organa kolegialne.

43) Ust. 1 art. 81 uległ zmianie stylistycznej ze względu na postanowienie art. 1 pkt. 5 rozporządzenia Prezydenta z 12 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 743).

Ust. 2 tego artykułu odpadł w tekście jednolitym ze względu na to, że przepisy o nadzorze nad samorządem gmin wiejskich i miejskich, obowiązujące przed wejściem w życie

rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 r., uległy daleko idącej zmianie w Ustawie Samorządowej.

44) Poza tym w art. 81 i 84 wprowadzono w tekście jednolitym zmiany nomenklatury wynikające z Ustawy Samorządowej oraz z art. 72 (2) Konstytucji.

Rozdział VI. Miasto stołeczne Warszawa.

45) Art. 90 tekst jednolity przytacza w brzmieniu art. 1 pkt. 4 rozporządzenia Prezydenta z 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

46) Poza tym w art. 85 i 86 dokonano zmiany nomenklatury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 19 grudnia 1933 r. Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780 („Komisarz Rządu na m. st. Warszawę") oraz Ustawy Samorządowej (pkt. 3 art. 85) i art. 72 (2) Konstytucji (art. 86 ust. 2).

Drobna zmiana w art. 87 („dzieli") uzasadniona jest wydaniem rozporządzenia Rady Ministrów z 25 lipca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 647).

Rozdział VII. Województwa poznańskie i pomorskie.

47) Dodanie w art. 91 wyrazów końcowych wynika z rozdziału 3 dział II Ustawy Samorządowej.

48) W art. 93 (2) opuszczenie wyrazu „państwowej" uzasadnione jest postanowieniem art. 72 Konstytucji w związku z art. 2 tekstu jednolitego.

49) Ust. 4 art. 95 dodano w tekście jednolitym ze względu na postanowienie Ustawy Samorządowej.

50) Zmiany w art. 96 (1 lit. c) wynikają częścią z Ustawy Samorządowej, częścią z odmiennej numeracji punktów w tym ustępie.

51) Art. 98 (1 i 2) przytoczono w brzmieniu art. 94 Ustawy Samorządowej. W związku z tym dokonano odpowiedniej zmiany w ustępie ostatnim tego artykułu. Drobne zmiany w ust. 3 i 4 wynikają ze zmiany numeracji.

52) W art. 99 (2) zastosowano czas teraźniejszy ze względu na dokonane zorganizowanie izb wojewódzkich.

53) Ze względu na dokonaną organizację urzędów wojewódzkich wprowadzono również odpowiednią zmianę w art. 102 (2).

54) Te same względy wywołały również zmianę w art. 103 (1).

55) Dawny art. 104 podzielono na art. 104 i 105, przy czym art. 104 przytoczono w brzmieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta z 3 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 895) ze zmianami wynikającymi z Ustawy Samorządowej (skreślenie „obszarów dworskich").

56) Dawny art. 105 został skreślony wobec przepisu art. 91 Ustawy Samorządowej.

57) Poza powyższymi zmianami w rozd. VII wprowadzono jeszcze zmiany pomniejsze wynikające bądź to z odmiennej numeracji (art. 98 ust. 3, art. 103 ust. 3), bądź z odmiennego stanu prawnego (w art. 103 ust. 3 przy „administracji robót publicznych" dodatek „b."), wreszcie w art. 105 w związku z Ustawą Samorządową.

Rozdział VIII. Wydawanie rozporządzeń i wykonywanie zarządzeń.

58) Dawny art. 112 został uchylony postanowieniem art. 61 rozporządzenia Prezydenta z 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342). W związku z tym w rozd. VIII artykuły 110, 111 i 112 otrzymały nową numerację.

59) W art. 108 zmiana tytułu Komisarza Rządu wynika z cytowanego kilkakrotnie rozporządzenia Rady Ministrów z 19 grudnia 1933 r.

60) Zmiana art. 112 (dawny art. 111) opiera się na rozporządzeniu Prezydenta z 11 lipca 1932 r. — Prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 573) oraz rozporządzeniu Prezydenta z tej samej daty—Przepisy wprowadzające kodeks karny i Prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 573).

61) Zmiany w art. 113 wynikają ze zmiany numeracji oraz z obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z 30 kwietnia 1928 r. w sprawie sprostowania błędów (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 512).

Rozdział IX. Przepisy przejściowe.

62) Art. 115 i 116 pierwotnego tekstu uległy skreśleniu ze względu na charakter przejściowy. Wobec tego art. 115 do 123 tekstu jednolitego posiadają nową numerację.

63) Zmiana stylistyczna w art. 114 uzasadniona jest dokonanym już uruchomieniem rad i wydziałów wojewódzkich.

64) Zmiany w art. 117 (dawny 119) wynikają bądź to ze zmiany poprzednich artykułów tekstu jednolitego, bądź też z późniejszych przepisów prawnych.

W ust. 1 wyraz „w szczególności" wskazuje, że wyliczenie w art. 117 nie jest wyczerpujące; brak np. konserwatorów przyrody będących urzędnikami fachowymi na podstawie ustawy z 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 31,

poz. 274) oraz innych urzędników uznanych za fachowych w drodze przepisów specjalnych (por. art. 6 rozporządzenia Prezydenta z 6 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 265).

65) Zmiany nazwy „administracja opieki społecznej" opiera się na rozporządzeniu Prezydenta z 12 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 597).

Opuszczenie wojewodzkich inspektorow pośrednictwa pracy wynika z rozporządzenia Prezydenta z 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 621) i z rozporządzenia Prezydenta z 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849).

66) Ust. 2 art. 117 opiera się na rozporządzeniu Prezydenta z 27 października 1933 r. o zespoleniu urzędów ziemskich.

67) Zmiany w art. 118 (dawny 120) wynikają ze skasowania resortu Robót Publicznych.

68) Ust. 1 art. 119 (dawny 121) otrzymał nową stylizację, gdyż w związku z rozporządzeniami Rady Ministrów w tym ustępie cytowanymi uprawnienia wszystkich kolegiów, które wyraźnie nie zostały przez Radę Ministrów utrzymane w mocy, przeszły na wojewódzkie i powiatowe organa kolegialne.

69) Ust. 1 art. 120 (dawny 122) otrzymał nową stylizację, ponieważ Rada Ministrów rozporządzeniem z 5 lipca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 648) skasowała wszystkie dzienniki urzędowe na obszarze województw względnie powiatów z drobnymi wyjątkami.

70) Zmiany w art. 121 (1) i 119 (2) wynikają ze zmiany numeracji, w art. 116 zaś zmiana tytułu Komisarza Rządu wynika z cytowanego kilkakrotnie rozporządzenia Rady Ministrów z 19 grudnia 1933 r.

Rozdział X. Przepisy końcowe.

71) Zmiana w art. 124, wynikajaca z art. 25 (3) Konstytucji, została omówiona poprzednio.

Zespolenie.

Art. 27 rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 określa zakres działania wojewody jako „szefa administracji ogólnej" t. j. „administracji spraw wewnętrznych oraz innych działów administracji bezpośrednio zespolonych we władzach administracji ogólnej" (art. 9 pkt. 2).

Według art. 27 (w tekście pierwotnym z r. 1928) do tego zakresu działania wojewody zaliczono „wszystkie sprawy":

1) administracji spraw wewnętrznych „t. j. administracji z zakresu działania, bezpośrednio podległego Ministrowi Spraw Wewnętrznych".

Zakres ten tekst jednolity (poz. 555) definiuje w ten sam sposób; materialnie jednak nie jest to zakres ten sam, ponieważ:

a) uległ on zwiększeniu wskutek postanowienia art. 2 rozporządzenia Prezydenta z 21 maja 1932 (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 479) o likwidacji resortu Robót Publicznych;

b) uległ zmniejszeniu wskutek postanowienia art. 1 rozporządzenia Prezydenta z 21 czerwca 1932 (Dz. U. R. P. Nr 52 poz. 493), którym przekazano sprawy zdrowia publicznego (z wyjątkiem t. zw. techniki sanitarnej) oraz sprawy kosztów leczenia Ministrowi Opieki Społecznej.

2) administracji przemysłu i handlu „z wyjątkiem spraw przekazanych administracji górniczej, urzędom probierczym i służbie legalizacji narzędzi mierniczych oraz tej administracji spraw morskich, która w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie wchodzi w zakres działania wojewody".

a) Powyższy zakres uległ powiększeniu wskutek postanowienia art. 5 rozporządzenia Prezydenta z 21 maja 1932 (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 479) o likwidacji resortu Robót Publicznych, które sprawy elektryfikacji, energetyki, zakładów elektrycznych i t. d. przekazało resortowi Przemysłu i Handlu.

b) Tekst jednolity ujmuje powyższy zakres w formie nieco zmienionej ze względu na postanowienia rozporządzenia Prezydenta z 28 marca 1928 o organizacji władz marynarki handlowej (Dz. U. R. P. Nr 38 poz. 366).

3) administracji rolnictwa „z wyjątkiem administracji lasów państwowych, zakładów chowu koni, szkolnictwa rolnego i leśnego, państwowych instytutów i zakładów badawczo-naukowych oraz innych spraw, które stosownie do obowiązujących przepisów wojewodzie nie podlegają".

a) dział ten w tekście jednolitym figuruje jako dział „rolnictwa i reform rolnych", a to w związku z ustawą z 17 lutego 1932 (Dz. U. R. P. Nr 19 poz. 129) o zespoleniu urzędów ziemskich oraz rozporządzeniem Prezydenta z 21 maja 1932 (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 480) o połączeniu resortów Reform Rolnych i Rolnictwa;

b) wzmianka o „szkolnictwie rolnym i leśnym" odpadła wskutek przekazania tych spraw

Ministrowi W. R. i O. P. rozporządzeniem Prezydenta z 21 maja 1932 (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 480);

c) zakres działania, o którym mowa pod a), uległ materialnie rozszerzeniu wskutek przekazania Ministrowi Rolnictwa pewnych spraw po skasowanym resorcie Robót Publicznych (rozporządzenie Prezydenta z 21 maja 1932 Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 479).

4. Administracja opieki społecznej i pośrednictwa pracy. Z powyższej stylizacji wynikało, że z resortu „Pracy i Opieki Społecznej" (jak się wówczas nazywał) tylko te dwa działy zaliczono do zespolonych, natomiast poza obrębem zespolenia pozostały: Inspekcja Pracy, sprawy emigracyjne, sprawy zabezpieczenia na wypadek bezrobocia i in.

Tekst jednolity ujmuje ten przepis inaczej, ponieważ do zespolonych zalicza cały resort „opieki społecznej" z wyjątkiem Inspekcji Pracy.

a) sprawy emigracyjne częściowo na podstawie rozporządzenia Prezydenta z 21 czerwca 1932 (Dz. U. R. P. Nr 52 poz. 492) znalazły się w ramach zespolonej administracji ogólnej;

b) sprawy pośrednictwa pracy w połączeniu z zabezpieczeniem na wypadek bezrobocia weszły w skład Funduszu Pracy (rozporządzenie Prezydenta z 24 października 1934 Dz. U. R. P. Nr 94 poz. 849);

c) sprawy ubezpieczeń społecznych i Funduszu Pracy tekst jednolity zalicza do działów, których stosunek do wojewody opiera się na przepisach specjalnych. Działy te zatem zajmują pośrednie miejsce między zespolonymi „bezpośrednio" (art. 27) a „pośrednio" (art. 10 — 26).

5) W miejsce wymienionego w pkcie 5 art. 27 rozporządzenia z 19 stycznia 1928 (Dz. U. R. P. Nr 11 poz. 86) działu Robót Publicznych wprowadza tekst jednolity nowy pkt. 5, traktujący o administracji komunikacji z wyjątkiem kolejnictwa. Są to zatem te agendy resortu Komunikacji, które resort ten przejął po b. resorcie Robót Publicznych.

Jeżeli chodzi o sprawy lotnictwa cywilnego, to tekst jednolity traktuje je analogicznie jak (wyżej pod. 4 c) sprawy Funduszu Pracy, odsyłając do specjalnych przepisów. Zamieszczenie tych spraw w art. 27 wskazuje, że co najmniej częściowo wchodzą one w kompetencję władz administracji ogólnej (por. rozporządzenie Prezydenta z 14 marca 1928 o prawie lotniczym Dz. U. R. P. Nr 69 poz. 437 z 1935 r.).

6) W tekście pierwotnym rozporządzenia z 19 stycznia 1928 pkt. 6 art. 27 dotyczył „administracji spraw wyznaniowych oraz spraw sztuki i kultury". Ujęcie to, wyliczając 2 zespolone działy z resortu WR. i OP., przypominało sposób ujęcia pktu 4 art. 27.

Tekst jednolity, operując w art. 27 konsekwentnie nazwami resortów wymienia w tymże pkcie „administrację wyznań religijnych i oświecenia publicznego w zakresie spraw wyznaniowych oraz spraw sztuki i kultury".

W sprawach sztuki i kultury dodano sprawy „ochrony przyrody" w związku z ustawą z 10 marca 1934 o ochronie przyrody (Dz. U. R. P. Nr 31 poz. 274).

7) Jednolity tekst w art. 27 zawiera dwa uzupełnienia:

a) jednym jest zespolenie w resorcie Ministra Skarbu na odcinku spraw przekazanych temu Ministrowi w rozporządzeniu Prezydenta z 21 maja 1932 o likwidacji resortu Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51 poz. 479);

b) drugim jest powołanie się na nieokreślony bliżej w art. 27 zakres działania wojewody, a wynikający z „przepisów specjalnych".

Przepis ten w sposób istotny uzupełnia postanowienia rozporządzenia Prezydenta z 19 stycznia 1928 oraz wypełnia lukę, jaka istniała poprzednio między art. 27 (który w pktach 1—6 enumeracyjnie wyliczał sprawy należące do kompetencji wojewody jako szefa administracji ogólnej) i art. 10—26, które (również enumeracyjnie) wyliczały sprawy należące do kompetencji wojewody jako reprezentanta Rządu.

W wydanej w r. 1935 przez Min. Spr. Wewn. z inicjatywy Gabinetu tegoż Ministerstwa pracy zbiorowej p. t.: „Zakres działania władz administracji ogólnej" wyliczono szczegółowo te funkcje wojewody, które podpadają obecnie pod pkt. 8 art. 27. Są to funkcje wkraczające niemal we wszystkie resorty t. zw. niezespolone i nie wyliczone wyraźnie w pktach 1 — 7 art. 27-go.

Zakres działania władz administracji ogólnej.

(J). W Gazecie Administracji Nr 21, 22 i 24 z 1935 r. oraz Nr 1 z 1936 r. ogłoszona została praca zbiorowa p. t. „Zakres działania władz administracji ogólnej", zestawiona z inicjatywy Gabinetu M. S. Wewn. i poprzedzona uwagami wstępnymi *R. Hausnera* na temat problemu kompetencji wojewodów i starostów. Praca ta została następnie wydana w formie książkowej i rozdana na terenie izb ustawodawczych w związku z rozpatrywaniem preliminarza budżetowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zadaniem tej pracy było przede wszystkim uwypuklenie roli władz administracji ogólnej w całokształcie administracji rządowej i jej roli w odniesieniu do tych działów, które rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej zaliczyło do t. zw. działów administracji państwowej nie zespolonych bezpośrednio we władzach administracji ogólnej. Jedną z głównych intencyj pracy było również porównanie przepisów powołanego rozporządzenia ze stanem prawnym, jaki wytworzył się po wydaniu wspomnianego rozporządzenia.

W pracy tej zostało wykazane, że w konsekwencji późniejszych aktów prawnych pierwotny tekst rozporządzenia o organizacji władz uległ licznym zmianom i modyfikacjom. Opublikowany świeżo w Dzienniku Ustaw Nr 80 pod poz. 555 w załączniku do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 sierpnia 1936 r. jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania administracji ogólnej uwzględnia właśnie te wszystkie zmiany, które wprowadziło omówione w wspomnianej pracy zbiorowej ustawodawstwo późniejsze.

Przytoczony w książce tej materiał prawodawczy został doprowadzony mniej więcej do połowy 1935 r. Opracowanie niniejsze, stanowiące dalszy ciąg wspomnianej pracy, ma za przedmiot omówienie przepisów, wydanych od połowy 1935 r. po chwilę obecną. Zarazem przy sposobności omawiania roli władz administracji ogólnej w stosunku do poszczególnych resortów porównywać będziemy pierwotny tekst art. 27 rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1928 r. (Dz. U. poz. 86 z 1928) z nowym brzmieniem tego artykułu według obwieszczenia z dnia 25 sierpnia 1936 r. (Dz. U. poz. 555).

Poszczególne działy administracji państwowej będziemy rozpatrywać w takiej kolejności, w jakiej zostały wyliczone w art. 27 cyt. rozporządzenia w brzmieniu tekstu jednolitego, przy czym resort spraw wewnętrznych — tak jak w pracy poprzedniej — zostanie tu pominięty.

I. Resort Przemysłu i Handlu a administracja ogólna.

Art. 27 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej posiadał w redakcji pierwotnej następujące brzmienie:

> Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy . . . . administracji przemysłu i handlu, z wyjątkiem spraw przekazanych administracji górniczej, urzędom probierczym i służbie legalizacji narzędzi mierniczych oraz tej administracji spraw morskich, która w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie wchodzi w zakres działania wojewody.

Tenże punkt w redakcji jednolitego tekstu brzmi:

> Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy . . . . administracji przemysłu i handlu, z wyjątkiem spraw przekazanych administracji górniczej, urzędom probierczym i służbie legalizacji narzędzi mierniczych oraz władzom i urzędom morskim.

Porównywając oba teksty widzimy, że od roku 1928 nie zaszła żadna istotna w tym względzie zmiana stanu prawnego. Jedynie sprecyzowana została odrębność administracji spraw morskich. Rozporządzenie bowiem z dnia 19 stycznia 1928 r. wyłączyło z pod bezpośredniego zespolenia te sprawy morskie, które w dniu wejścia w życie rozporządzenia nie wchodziły w zakres działania wojewódzkich władz administracji ogólnej, nie przesądzając jeszcze na przyszłość losu innych nowo-normowanych spraw z zakresu administracji morskiej. Obecne brzmienie zaś, licząc się z faktem ustabilizowania odrębności administracji morskiej, dało temu wyraz w nowej redakcji art. 27 pkt. 2.

Wypada jednak zauważyć, iż z pod bezpośredniego zespolenia nie zostały bynajmniej wyłączone wszelkie sprawy morskie, lecz tylko te, które przez przepisy szczególne zostały wyraźnie przekazane władzom i urzędom morskim.

A więc zastosowane tu zostało kryterium formalne. Pozostałe sprawy morskie, nie zastrzeżone władzom i urzędom morskim, nie zostały z pod zespolenia bezpośredniego wyłączone.

Przejdziemy teraz do rozpatrzenia nowych aktów prawnych, dotyczących administracji przemysłu i handlu, wydanych od połowy 1935 r. do chwili obecnej.

1. *Rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 1935 r. o przechowywaniu karbidu przez zakłady przemysłowe (Dz. U. poz. 383)* zawiera w odniesieniu do omawianego tematu taki przepis:

§ 11. Władza przemysłowa II instancji w porozumieniu z okręgowym inspektoratem pracy może zezwalać w poszczególnych przypadkach na odchylenia od zastosowania wymagań zawartych w rozporządzeniu niniejszym . . .

Władze przemysłowe II instancji należą bezspornie do władz bezpośrednio zespolonych z władzami administracji ogólnej, gdyż stanowią część składową urzędów wojewódzkich (i Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę). Widzimy w tym przypadku jednak pewne ograniczenie praw decyzji tych władz, w myśl bowiem cytowanego wyżej przepisu władze przemysłowe mają obowiązek przedwstępnego uzgadniania swych decyzyj w tym względzie z inspektorami pracy, którzy nie wchodzą w skład administracji zespolonej.

2. *Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 lutego 1936 r. o cechach rzemieślniczych (Dz U poz. 147)* głosi m. in.:

§ 2. . . . Okręg działalności cechu można rozciągnąć na gminy, znajdujące się poza obszarem jednego powiatu, lub na inne powiaty za zgodą wojewódzkiej władzy przemysłowej, wyrażoną po wysłuchaniu opinii izby rzemieślniczej . . .

§ 10. (1) Jeżeli cech wykracza w swej działalności przeciwko przepisom prawa . . . , zagraża interesowi publicznemu albo pomimo wezwania ze strony władzy nadzorczej zaniedbuje spełniania swych zadań, wojewódzka władza przemysłowa może, po wysłuchaniu opinii lub na wniosek właściwej terytorialnie izby rzemieślniczej, bądź zawiesić w urzędowaniu zarząd cechu i ustanowić tymczasowy zarząd . . ., bądź rozwiązać cech i zarządzić jego likwidację.

(2) W razie przymusowej likwidacji cechu wojewódzka władza przemysłowa wyznacza likwidatora . . . O przeznaczeniu pozostałego po zaspokojeniu zobowiązań cechu majątku . . . decyduje wojewódzka władza przemysłowa po wysłuchaniu właściwej terytorialnie izby rzemieślniczej . . .

Przytoczone przepisy, w odniesieniu do omawianego zagadnienia, wskazują na dwie dość istotne okoliczności. Z jednej strony widzimy ingerencję władz przemysłowych, a więc władz bezpośrednio zespolonych w urzędach administracji ogólnej, w dziedzinę samorządu gospodarczego, której przedstawicielami w niniejszym przypadku są cechy rzemieślnicze. Z drugiej znów strony działalność zespolonych władz przemysłowych została ograniczona na rzecz tegoż czynnika samorządu gospodarczego, gdyż niektóre decyzje władz przemysłowych zostały uwarunkowane zasięganiem opinii izb rzemieślniczych.

3. *Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 6 marca 1936 r. w sprawie prowadzenia rejestru cechów rzemieślniczych (Mon. Pol. Nr. 60, poz. 117)* przepisuje:

§ 1. Władzą, powołaną do prowadzenia rejestru cechów rzemieślniczych, jest właściwa terytorialnie władza przemysłowa I instancji, jako władza nadzorcza cechu.

Zarządzenie stwierdza wyraźnie, że władza przemysłowa I instancji sprawuje nadzór nad cechami, a więc posiada pewne uprawnienia w stosunku do danej gałęzi samorządu gospodarczego.

4. *Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 lutego 1936 r. w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o powołaniu komisyj nadzorczych nad zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz nad hurtowym obrotem mięsa tudzież nad organizacją targowisk (Dz. U. poz. 160)* zawiera w odniesieniu do omawianego zagadnienia m. in. przepisy następujące:

§ 1. 1. Dla współdziałania z władzami rządowymi w wykonywaniu bezpośredniego nadzoru nad przebiegiem i organizacją obrotu . . . zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem oraz nad organizacją targowisk powołuje się targowiskowe komisje nadzorcze.

§ 3. 1. Targowiskowe komisje nadzorcze ustanawiają w drodze zarządzeń właściwi wojewodowie.

§ 4. 1. Targowiskowa komisja nadzorcza składa się z przewodniczącego i jego zastępcy, z przedstawicieli terytorialnie właściwych izb: przemysłowo-handlowej, rolniczej i rzemieślniczej, z każdej po jednym, oraz z dwóch przedstawicieli związków samorządu terytorialnego . . .

4. Przewodniczącego, jego zastępcę oraz innych członków komisji i ich zastępców powołują właściwi wojewodowie, przy czym przewodniczący lub jego zastępca będzie powołany spośród rolni-

k ó w — kandydatów przedstawionych przez izbę rolniczą . . .

6. W o j e w o d a może rozwiązać komisję przed upływem kadencji i powołać ją w nowym składzie . . .

§ 7. W celu zorganizowania targowiskowych komisyj nadzorczych i nadania biegu ich pracom powołuje się . . . o k r ę g o w e t a r g o w i s k o w e k o m i s j e n a d z o r c z e . . .

§ 8. 2. Do zadań okręgowych komisyj należy w szczególności:

a) kontrola i koordynowanie działalności targowiskowych komisyj nadzorczych . . .

b) wykonywanie innych czynności w zakresie obrotu zwierzętami i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem, zleconych przez władze nadzorcze.

Zważywszy, że rozporządzenie wydane zostało przez Ministra Przemysłu i Handlu (w porozumieniu tylko z innymi ministrami), dochodzimy do wniosku, iż mamy tu do czynienia z zakresem działania wojewodów z r a m i e n i a zespolonego bezpośrednio we władzach administracji ogólnej r e s o r t u p r z e m y s ł u i h a n d l u.

Wprawdzie samodzielność wojewódzkich władz administracji ogólnej została tu nieco z w ę ż o n a przez powołanie do współdziałania z tymi urzędami komisyj targowiskowych, jednakże z drugiej znów strony wojewodowie uzyskali w postaci tych komisyj fachowy o r g a n p o m o c n i c z y i w y k o n a w c z y, a więc instrument ułatwiający urzędom wojewódzkim spełnianie ich zadań w omawianej dziedzinie.

5. *Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 lutego 1936 r. w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o notowaniach cen i rejestracji umów sprzedaży zwierząt gospodarskich i mięsa (Dz. U. poz. 161)* głosi w interesującej nas kwestii co następuje:

§ 3. 1. W miejscowościach, w których targi zwierzętami odbywają się przynajmniej raz w tygodniu w o j e w o d a n a w n i o s e k t a r g o w i s k o w e j k o m i s j i n a d z o r c z e j i notowań cen może powołać do prac tej komisji w zakresie notowania cen rzeczoznawców.

3. W o j e w o d a może odwołać rzeczoznawców i powołać nowych . . .

§ 6 Przewodniczący i inni członkowie komisji mają prawo dostępu do miejsc sprzedaży i śledzenia przebiegu poszczególnych transakcyj P r z e w o d n i c z ą c y lub jego zastępca ma ponadto p r a w o w g l ą d u do dowodów rejestracji umów sprzedażnych.

§ 8. Regulamin prac komisji w zakresie notowania cen uchwalony przez komisję zatwierdza w o j e w o d a.

W odniesieniu do przepisów niniejszego rozporządzenia ma w całej rozciągłości zastosowanie ogólna charakterystyka, przytoczona w punkcie poprzednim. Trzeba tu jednak dodatkowo zwrócić uwagę na przepis § 6, przyznający członkom komisyj targowiskowych, a w szczególności przewodniczącym tych komisyj, dość daleko idące uprawnienia, przysługujące zazwyczaj tylko organom władz państwowych. Okoliczność ta posiada dlatego poważniejsze znaczenie, gdyż w myśl § 4 ust. 4 rozporządzenia przytoczonego wyżej w pkt. 4, przewodniczącym komisji targowiskowej jest rolnik, przedstawiony przez izbę rolniczą, a więc osoba prywatna.

Mamy tu przeto przypadek częściowej dekoncentracji władzy oraz p r z e r z u c e n i e s z e r e g u z a d a ń z władz administracji ogólnej, poprzez organa samorządu terytorialnego i gospodarczego, n a o r g a n a o b y w a t e l s k i e, działające oczywiście pod nadzorem władz państwowych.

6. *Ustawa z dnia 14 lipca 1936 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. z 1936 r. poz. 405)* nadała artykułom 392 i 397 wspomnianego prawa następujące brzmienie:

Art. 392. Wydawanie pozwoleń na budowę, przebudowę, zmianę i użytkowanie budynków, przeznaczonych na zakłady przemysłowe . . . należy do władz, powołanych w charakterze w ł a d z p r z e m y s ł o w y c h do zatwierdzenia projektów urządzenia tych zakładów przemysłowych.

Wydawanie pozwoleń na budowę, przebudowę, zmianę i użytkowanie budynków portowych . . . i położonych na terenach handlowych portów morskich, należy do urzędu morskiego.

Wydawanie pozwoleń . . . przeznaczonych na zakłady elektryczne, należy do w o j e w o d y, a w m. st. Warszawie — do Komisarza Rządu.

Art. 397. Od orzeczeń, wydanych w myśl art. 392 przez wojewodę, Komisarza Rządu lub przez urząd morski, osobom interesowanym służy p r a w o o d w o ł a n i a do M i n i s t r a P r z e m y s ł u i H a n d l u, który rozstrzyga je w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 392. ust. 1 zastrzega wydawanie niektórych pozwoleń z zakresu prawa budowlanego władzom przemysłowym w ogólności, zaś w ust. 3 mówi się o wojewodach i Komisarzu Rządu na m. st. Warszawę jako władzach powołanych do wydawania pozwoleń budowlanych w odniesieniu do zakładów elektrycznych.

Ponieważ ust. 3 nie używa określenia „wojewódzkie władze przemysłowe“ względnie „władze przemysłowe II instancji, przeto, opierając

się na brzmieniu art. 392 — możnaby dojść do wniosku, że w sprawach z art. 392 ust. 3, w przeciwieństwie do spraw z art. 392 ust. 1, nie mamy do czynienia z działalnością z dziedziny przemysłu i handlu, zespoloną bezpośrednio w wojewódzkich władzach administracji ogólnej.

Tymczasem wątpliwość tę rozstrzyga pozytywnie art. 397, który postanawia, iż odwołania od orzeczeń wojewodów rozstrzyga w tym względzie Minister Przemysłu i Handlu (w porozumieniu wprawdzie z Ministrem Spraw Wewnętrznych — ale to istoty rzeczy nie zmienia). A więc również decyzje wojewodów, wydawane w odniesieniu do zakładów elektrycznych, należą do administracji przemysłowej bezpośrednio zespolonej w urzędach administracji ogólnej.

Inaczej przedstawia się zagadnienie w płaszczyźnie przepisu art. 392 ust. 2. Ponieważ wydawanie niektórych pozwoleń zastrzeżone zostało urzędom morskim—które zespolone nie zostały—przeto mamy tu przypadek pewnego zwężenia zakresu działania władz administracji ogólnej.

7. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1936 r. o warunkach i sposobie koncesjonowania domów składowych (Dz. U. poz. 434)* przepisuje w § 3 co następuje:

(1) Podanie o udzielenie koncesji należy wnieść do Ministerstwa Przemysłu i Handlu za pośrednictwem wojewódzkiej władzy administracyjnej, na której obszarze zamierzone jest prowadzenie domu składowego. Władza ta przesyła podanie ze swoim wnioskiem Ministrowi Przemysłu i Handlu.

(2) Jeżeli dom składowy ma być prowadzony na terenie portu gdyńskiego, podanie o koncesję należy złożyć za pośrednictwem Urzędu Morskiego w Gdyni.

Wprawdzie wydawanie koncesyj zastrzega rozporządzenie wyłącznie Ministrowi Przemysłu i Handlu, jednakże czynności przygotowawcze i wnioskodawcze zleca ono wojewódzkim władzom administracji ogólnej, które to urzędy działają tu oczywiście z ramienia resortu przemysłu i handlu. W przypadku § 3 ust. 2 mamy znów do czynienia z pewnym, acz nieznacznym, zwężeniem zespolonego zakresu działania władz administracji ogólnej.

8 *Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 5 września 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o warunkach obrotu mięsem, pochodzącym z uboju rytualnego (Dz. U. poz. 505)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 12. Koncesję na sprzedaż mięsa, pochodzącego z uboju rytualnego, może uzyskać osoba . . .

§ 14. Koncesje wydaje wojewódzka władza przemysłowa po wysłuchaniu opinii właściwej izby rzemieślniczej.

§ 15. (1) Podanie pisemne o udzielenie koncesji należy wnosić do władzy przemysłowej I instancji . . .

§ 16. Władza przemysłowa I instancji po przeprowadzeniu w jak najkrótszy sposób dochodzenia . . . przesyła podanie do wojewódzkiej władzy przemysłowej.

§ 17. Władza przemysłowa może odmówić udzielenia koncesji . . .

§ 18. Wydawanie pozwoleń na zmianę lokalu przedsiębiorstwa koncesjonowanego należy do wojewódzkiej władzy przemysłowej. Podania należy wnosić za pośrednictwem władzy przemysłowej I instancji.

§ 19. Właściwa władza przemysłowa może cofnąć koncesję . . .

Rozporządzenie mówi wyraźnie o władzach przemysłowych, nie może być przeto wątpliwości, że chodzi tu o urzędy działające z ramienia resortu przemysłu i handlu, a że władze przemysłowe I i II instancji należą do urzędów zespolonych bezpośrednio we władzach administracji ogólnej, o tym była już mowa niejednokrotnie.

Na specjalne podreślenie zasługuje jedynie przepis § 14, który warunkuje udzielenie koncesji od wysłuchania opinii izby rzemieślniczej. Wprawdzie władza przemysłowa może wydać koncesję mimo negatywnej opinii izby rzemieślniczej (i na odwrót), bo rozporządzenie wymaga tylko zaopiniowania ze strony wspomnianej izby, tem niemniej mamy tu do czynienia z pewnym—acz nieznacznym—ograniczeniem swobody działania zespolonych władz przemysłowych na rzecz czynnika niezespolonego, mianowicie organu samorządu gospodarczego.

9. *Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 sierpnia 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz z Ministrem Spraw Wewnętrznych o ważeniu bydła rogatego, trzody chlewnej i owiec sprzedawanych na targowiskach (Dz. U. poz. 513)* głosi m. in.:

§ 2. (2) Właściwa władza przemysłowa I instancji po wysłuchaniu opinii miejscowego urzędu miar ustala, czy targowisko posiada urządzenia wagowe w rozmiarach odpowiadających potrzebom obrotu.

§ 4. (1) Ważenie zwierząt na targowisku może być uskuteczniane tylko przez zarząd (zarządcę) targowiska za pośrednictwem funkcjonariuszów (wagowych), zaprzysiężonych przez władzę przemysłową I instancji

§ 10. (1) W przypadkach, gdy zachodzi wątpliwość lub spór co do rzetelności urządzenia wagowego, miarodajne jest orzeczenie (ekspertyza) urzędu miar.

W przytoczonych przepisach widzimy również ograniczenie samodzielności władz przemysłowych, tym razem jednak na rzecz innego organu administracji przemysłowej nie zespolonej bezpośrednio we władzach administracji ogólnej, mianowicie na rzecz miejscowych urzędów miar.

Ingerencja urzędów miar jest znaczniejsza, niż wspomnianych w punkcie poprzednim izb rzemieślniczych, gdyż nie ogranicza się tylko do wyrażania opinii; rozporządzenie bowiem powołuje w § 10 te urzędy do wydawania „miarodajnych" orzeczeń (ekspertyz).

Można przeto skonstatować, iż w sprawach normowanych przez cytowane rozporządzenie istnieje skoordynowana działalność dwóch odrębnych organów administracji przemysłu i handlu, mianowicie zespolonych bezpośrednio władz przemysłowych i nie zespolonych urzędów miar.

II. Resort Rolnictwa i Reform Rolnych a administracja ogólna.

Tekst pierwotny art. 27 pkt. 3 dekretu organizacyjnego z 1928 r. posiadał brzmienie:

Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy . . . administracji rolnictwa, z wyjątkiem administracji lasów państwowych, państwowych zakładów chowu koni, szkolnictwa rolnego i leśnego, państwowych instytutów i zakładów badawczo-naukowych oraz innych spraw, które stosownie do obowiązujących przepisów wojewodzie nie podlegają.

Obecnie w redakcji jednolitego tekstu z 1936 r. tenże punkt brzmi:

Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy . . . administracji rolnictwa i reform rolnych z wyjątkiem administracji lasów państwowych, państwowych zakładów chowu koni, państwowych instytutów i zakładów badawczo-naukowych oraz innych spraw, które stosownie do obowiązujących przepisów wojewodzie nie podlegają.

Przy porównaniu obu tekstów konstatujemy, że w nowej redakcji zostało uwzględnione: 1) połączenie oddzielnych dawniej resortów rolnictwa oraz reform rolnych, dokonane przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. (Dz. U poz. 480), 2) zespolenie we władzach administracji ogólnej administracji reform rolnych, zrealizowane przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. poz. 635) oraz 3) przekazanie szkolnictwa rolnego i leśnego do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przeprowadzone przez rozporządzenie powołane wyżej w pkt. 1).

Omówimy teraz przepisy z zakresu administracji rolnictwa i reform rolnych, wydane w drugiej połowie 1935 r. i w 1936 r.

1. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19 września 1935 r. o tępieniu korówki wełnistej (Dz. U. poz. 465)* głosi m. in.:

§ 6. W celu zapobiegania rozpowszechnianiu się korówki wełnistej wojewoda może—na podstawie opinii właściwej stacji ochrony roślin i z powołaniem się na tę opinię—wprowadzać w drodze rozporządzeń na obszarze całego województwa lub poszczególnych powiatów zakazy sprzedaży wszelkich drzewek owocowych na targach i jarmarkach.

§ 7. Właściwy starosta może — na podstawie opinii właściwej stacji ochrony roślin i z powołaniem się na tę opinię — nakazać zniszczenie w określonym terminie jabłoni, tak silnie przez korówkę wełnistą opanowanych, że dalsze jej tępienie zostało przez stację ochrony roślin uznane za bezcelowe.

§ 8. . . . Personel techniczny, wyznaczony przez izby rolnicze i powiatowe związki samorządowe, jest powołany do współdziałania z władzami państwowymi w nadzorze nad wykonywaniem rozporządzenia niniejszego.

§ 9. Władze, powołane do zwalczania chorób roślin. . ., przedstawiciele stacyj ochrony roślin, a także personel, wyznaczony przez izby rolnicze i powiatowe związki samorządowe, — mają prawo: badania drzew i krzewów owocowych na gruncie oraz we wszelkich pomieszczeniach i miejscach ich przechowywania i sprzedaży . . . oraz żądania potrzebnych informacyj.

Mówiąc o stacjach ochrony roślin, rozporządzenie ma na myśli (§ 10) stacje ochrony roślin, czynne przy izbach rolniczych, a na obszarze województw: białostockiego, poleskiego i warszawskiego — do czasu utworzenia odnośnych stacyj przy właściwych izbach rolniczych— stację ochrony roślin Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego w Warszawie.

Widzimy więc, że rozporządzenie powołuje do współdziałania z władzami admi-

nistracji ogólnej czynnik samorządu gospodarczego, a nawet instytucję prywatną. To współdziałanie posiada dość specyficzny charakter i przejawia się w dwóch rozmaitych kierunkach.

Po pierwsze, władze administracji ogólnej mają obowiązek, przed wydaniem właściwego rozporządzenia względnie zarządzenia, zasięgania opinii wspomnianego czynnika samorządu gospodarczego. Po wtóre, stacjom ochrony roślin zagwarantowano udział w wykonywanym przez władze państwowe nadzorze nad akcją tępienia korówki wełnistej; w tym celu przedstawicielom wspomnianych stacyj przyznano szereg uprawnień, z których normalnie korzystają tylko organa wykonawcze władz państwowych.

2. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 17 października 1935 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o komisjach klasyfikacyjno-szacunkowych, przewidzianych w ustawie o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. poz 488)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 1. Komisje klasyfikacyjno-szacunkowe, przewidziane w art. 28 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej . . . powołuje wojewoda.

§ 8. (1) Do komisji należy wydawanie opinii w sprawach. . . .

§ 9. (1) Czynności klasyfikacyjnych dokonywa komisja w obecności delegowanego przez urząd wojewódzki mierniczego. . . .

Nie ulega wątpliwości, iż wojewódzkie władze administracyjne działają w tych przypadkach z ramienia bezpośrednio zespolonego resortu rolnictwa i reform rolnych. Komisjom klasyfikacyjno-szacunkowym, złożonym w myśl art. 28 powołanej ustawy z czynnika mieszanego urzędniczo-obywatelskiego, przyznany został jedynie głos opiniodawczy.

3. *Ustawa z dnia 18 marca 1932 r. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych w brzmieniu załącznika do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 grudnia 1936 r. (Dz. U. z 1936 r. poz. 2)* zawiera w interesującej nas kwestii m. in. przepisy następujące:

Art. 2. (3) Budynki, podlegające wykupowi, lub materiał, wydany dzierżawcom na ich pobudowanie, będą w braku porozumienia pomiędzy stronami oszacowane przez starostę . . .

Art. 4. (1) . . . O dopuszczalności . . . rozwiązania stosunku dzierżawnego decyduje w każdym wypadku starosta . . .

Art. 7. Orzekanie w sprawach, wynikających z ustawy niniejszej, należy w pierwszej instacii do starostów, w drugiej zaś instancji do wojewódzkich komisji ziemskich.

Art. 12. (1) Umowy o wykup gruntów winny być zawierane w formie aktu notarialnego lub aktu prywatnego, sporządzonego w obecności dwóch niezainteresowanych świadków; podpisy stron i świadków na akcie prywatnym winny być uwierzytelnione przez notariusza, urząd gminny, powiatową władzę administracji ogólnej lub przez sąd. Umowy te podlegają zatwierdzeniu przez właściwą władzę (art. 7).

Władze administracji ogólnej działają w przytoczonych przypadkach bezspornie w imieniu bezpośrednio zespolonego resortu rolnictwa i reform rolnych.

Jedynie na nieco inny charakter działalności urzędów starościńskich wskazuje przepis art. 12, ust. 1 zd. 1. Już z samego wyliczenia organów publicznych (notariusz, urząd gminny, starostwo, sąd), powołanych do uwierzytelniania podpisów, wynika, że czynność ta jest natury ogólnej, a nie czysto resortowej.

O innych przepisach omawianego rozporządzenia będzie jeszcze mowa poniżej w związku z rozpatrywaniem stosunku władz administracji ogólnej do organów wymiaru sprawiedliwości.

4. Wydany na skutek noweli z dnia 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. poz. 23) jednolity tekst *ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o urzędach rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. poz. 60)* zawiera m. in. postanowienia następujące:

Art. 2. (1) Urzędy rozjemcze działają:

a) przy urzędach wojewódzkich — wojewódzkie urzędy rozjemcze,

b) przy powiatowych związkach komunalnych — powiatowe urzędy rozjemcze.

Art. 4. (1) Przewodniczącego wojewódzkiego urzędu rozjemczego . . . mianuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości . . .

(2) Pozostałych członków tego urzędu (ławników) mianuje i odwołuje prezes sądu apelacyjnego w porozumieniu z wojewodą, na wniosek Centralnego Biura do Spraw Finansowo-Rolnych.

Art. 19. Wszystkie władze i urzędy powinny udzielać urzędowi rozjemczemu pomocy prawnej...

Art. 30. (4) Grzywny wymierzane na podstawie ustawy niniejszej oraz zaległe opłaty i koszty postępowania przed urzędem rojemczym będą ścigane w trybie administracyjnym.

Mimo, iż wykonanie ustawy poruczone zostało w pierwszej linii Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych, struktura urzędów rozjemczych posiada raczej charakter sądowy. Urzędy rozjemcze działają wprawdzie przy władzach administracji ogólnej, lecz są one od nich pra-

wie zupełnie niezależne. Wojewodzie przyznano jedynie prawo współdziałania przy mianowaniu ławników wojewódzkiego urzędu rozjemczego. Wobec takiego stanu prawnego nie może być tu mowy o bezpośrednim zespoleniu urzędów rozjemczych z urzędami administracji ogólnej.

Przepis art. 19, traktujący o t. zw. pomocy prawnej, jako norma o charakterze ogólnym, oczywiście nie wpływa w niczem na przytoczone wyżej stwierdzenie. Natomiast na inny rodzaj ustosunkowania wzajemnego wskazuje przepis art. 30 ust. 4. Przekazując władzom administracji ogólnej ściąganie grzywien i kosztów postępowania, ustawodawca nadał w tym zakresie wspomnianym władzom charakter organu wykonawczego urzędów rozjemczych.

5. *Ustawa z dnia 17 kwietnia 1936 r o uboju zwierząt gospodarkich w rzeźniach (Dz. U. poz. 237)*, normując przede wszystkim zagadnienie t. zw. uboju rytualnego, ustala, iż inny od normalnego sposób dokonywania uboju (ubój rytualny) będzie dopuszczalny na obszarze województw, w których ludność wyznań, wymagających takich specjalnych zabiegów, wynosi co najmniej 3% ogółu ludności. O ewentualnym odstępstwie od tej zasady mówi art. 5 ust. 3 zd. 2, które brzmi:

Na obszarach tych wprowadzenie odmiennych sposobów i warunków dokonywania uboju zależy od uchwały organu stanowiącego gminy; uchwała ta podlega zatwierdzeniu wojewody.

Wyłania się pytanie z ramienia jakiego resortu działa w tym przypadku wojewoda. Jakkolwiek wykonanie ustawy poruczone zostało zasadniczo Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu tylko z innymi ministrami, m. in. również z Ministrem Spraw Wewnętrznych, to jednak treść przytoczonego przepisu wskazywałaby raczej na to, iż chodzi tu o funkcję wojewody jako organu powołanego do wykonywania nadzoru nad samorządem terytorialnym, a więc byłaby to czynność, należąca kompetencyjnie do resortu spraw wewnętrznych, ponieważ sprawowanie ogólnego nadzoru nad samorządem terytorialnym zostało ustawowo zastrzeżone Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

6. *Ustawa z dnia 22 kwietnia 1936 r. o mleczarstwie (Dz. U. poz. 272)* postanawia m. in.:

Art. 3. (1) Zakład mleczarski powinien być . . . zgłoszony do rejestru zakładów mleczarskich, prowadzonego przez właściwą izbę rolniczą.

Art. 4. Osoba, zamierzająca założyć zakład mleczarski, powinna zwrócić się do izby rolniczej po wskazówki co do celowości założenia zakładu . . .

Art. 7. Zakłady mleczarskie, których zarejestrowania izba rolnicza odmówiła z powodu niezgodności urządzeń zakładu z wymaganiami . . . oraz zakłady, które izba wykreśliła z rejestru, powinny zostać zamknięte w ciągu trzech miesięcy od doręczenia orzeczenia izby rolniczej o odmowie rejestracji lub wykreśleniu z rejestru. O odmowie rejestrowania oraz wykreśleniu z rejestru zakładu mleczarskiego izba rolnicza powiadomi ludność danej miejscowości za pośrednictwem tamtejszej administracji.

Art 8. (1) Nadzór nad zakładami mleczarskimi . . . sprawują izby rolnicze.

Art. 9. Izby rolnicze mogą ustanawiać opłaty za wykonywanie czynności nadzorczych, wymagających pobytu przedstawiciela izby w zakładzie. . .

Art. 15. (3) Do orzekania w sprawach o czyny karalne . . . powołuje się powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 16. (2) Od orzeczeń izb rolniczych służy odwołanie do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

(3) Orzekanie w sprawach odwołań od orzeczeń izb rolniczych Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może przekazywać w drodze rozporządzeń wojewodom.

Art. 17. (2) Organem bezpośredniego nadzoru nad działalnością Warszawskiej Izby Rolniczej w tym zakresie jest Komisarz Rządu na m. st. Warszawę.

Art. 19. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

W świetle przytoczonych przepisów konstatujemy przede wszystkim jedną ważną okoliczność, mianowicie tę, że władze administracji ogólnej zostały odciążone od sprawowania funkcyj nadzorczych nad mleczarstwem, a czynności te przekazane prawie w zupełności izbom rolniczym, czyli czynnikowi samorządu gospodarczego.

Izby rolnicze zostały powołane nie tylko do samoistnego wykonywania pewnych czynności administracyjno-porządkowych (np. rejestrowania mleczarni w znaczeniu technicznym), lecz zostały one ponadto wyposażone w prawo decydowania w meritum sprawy, czego wyraźnym dowodem jest przepis art. 7, oraz w prawo sprawowania kontroli nad zakładami mleczarskimi (art. 8 i 9). Izby rolnicze otrzymały przeto w zakresie mleczarstwa uprawnienia, jakie zazwyczaj posiadają urzędy administracji ogólnej i ich organa wykonawcze.

Starostom zastrzeżono jedynie orzecznictwo karne, a Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę oraz ewentualnie również wojewodom, w przypadku dokonania dekoncentracji, zarezerwowano prawo rozpatrywania odwołań od orzeczeń izb rolniczych.

Wszelkie czynności zarówno izb rolniczych jak i wojewódzkich władz administracji ogólnej są sprawowane niewątpliwie w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych, ponieważ tak wykonanie ustawy jak i sprawowanie naczelnego nadzoru nad mleczarstwem poruczone zostało wyłącznie Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

O ile chodzi o t. zw. zespolenie bezpośrednie, to oczywiście w świetle przytoczonych przepisów o takim zespoleniu może być mowa jedynie w odniesieniu do wojewódzkich władz administracji ogólnej, gdyż rolę władz I instancji spełniają tu izby rolnicze, będące jednostkami samorządu gospodarczego.

W końcu wypada zwrócić jeszcze uwagę na jedno. Wykonanie ustawy poruczone zostało wyłącznie Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych—mimo, iż ustawa przewiduje orzecznictwo karne, sprawowane w trybie administracyjnym, nad którym ogólny nadzór sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych (i Minister Sprawiedliwości)

7. W Dzienniku Urzędowym Min. Spraw Wewn. Nr. 13 z 1936 r. przedrukowane zostało *zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19 marca 1936 r. o utworzeniu referatów melioracyjnych w starostwach,* które poleciło wojewodom utworzenie z dniem 1 kwietnia 1936 r. referatów melioracyjnych w starostwach do załatwiania spraw wodno-melioracyjnych, wchodzących w zakres administracji rolnictwa i reform rolnych

Zarządzenie odzwierciadla jedynie i stabilizuje organizacyjnie istniejący stan prawny, według którego sprawy melioracyjne należą do administracji rolnictwa i reform rolnych, bezpośrednio zespolonej we władzach administracji ogólnej.

8. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 czerwca 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Opieki Społecznej, Skarbu i Komunikacji, o zmianach w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz U. poz. 360),* zmieniając i uzupełniając normy pierwotne, wprowadza m. in. takie przepisy:

§ 132. Dowiedziawszy się w jakikolwiek sposób o szerzeniu się pryszczycy w państwie ościennym . . . wojewoda winien niezwłocznie donieść o tym Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych i ustanowić wzdłuż zagrożonej granicy okręg, zagrożony pryszczycą . . .

W okręgu, zagrożonym pryszczycą, wojewoda powinien wstrzymać ruch graniczny zwierzętami . . .

§ 215-a. Wojewoda za zgodą Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych może zarządzić na oznaczonym obszarze badanie bydła rogatego . . .

Wykonanie powyższych czynności może być powierzone właściwym izbom rolniczym . . .

§ 352 Ubój zwierząt chorych i podejrzanych . . . dozwolony jest tylko . . . za zezwoleniem starosty . . .

Rozporządzenie zawiera jeszcze szereg innych przepisów, traktujących o uprawnieniach wojewodów i starostów w odniesieniu do zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych. Wszystkie te przepisy, zarówno przytoczone wyżej jak i pominięte, nie wnoszą w stosunku do omawianego zagadnienia nic nowego, dowodzą one tylko, że na wojewodów i starostów nałożono nowe obowiązki oraz, że tym samym zespolony zakres działania władz administracji ogólnej doznał dalszego rozszerzenia.

9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. o szczegółowych zasadach postępowania układowego dla spółdzielni rolniczych i ich central (Dz. U. poz. 387)* porucza przeprowadzanie postępowania układowego wojewódzkim urzędom rozjemczym do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich. Ponieważ charakter wspomnianych urzędów został już dokładnie omówiony wyżej w pkt. 4 oraz w rozdziale VIII pkt. 5 pracy poprzedniej (str. 221 i nast. cytowanego na wstępie wydania książkowego), przeto ograniczamy się tu do nadmienienia, iż wspomniane urzędy rozjemcze, jakkolwiek działają przy urzędach wojewódzkich, to jednak personalnie i funkcyjnie są od urzędów wojewódzkich zupełnie niezależnie.

10. *Ustawa z dnia 14 lipca 1936 r. o zalesianiu niektórych nieużytków (Dz. U. poz. 406)* głosi w interesującej nas kwestii:

Art 2. (1) Wydział powiatowy po zasięgnięciu opinii izby rolniczej, opracowuje w granicach swoich możliwości finansowych roczny plan prac zalesieniowych . . .

Art 3. (1) Plan prac zalesieniowych zatwierdza wojewoda. . .

(2) Decyzja o zatwierdzeniu planu prac zalesieniowych, jak również decyzje, rozstrzygające sprzeciwy, są ostateczne.

Art. 4. (1) Zatwierdzony plan prac zalesieniowych wykonywa wydział powiatowy. . .

Art. 5. (1) Nadzór fachowy nad pracami zalesieniowymi sprawuje wojewoda, który jednak może wykonywanie tego nadzoru przekazać izbie rolniczej.

(2) Nadzór nad wykonaniem zatwierdzonego planu prac zalesieniowych należy do wojewody.

Art. 6. (3) Kto . . . podlega w drodze administracyjnej karze . . .

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Przytoczone przepisy kompetencyjne są dość ciekawe. Ustawodawca czynności I instancji zleca nie urzędom starościńskim, lecz wydziałom powiatowym, a więc organowi samorządu terytorialnego, przy czym obciążył wydział ten obowiązkiem zasięgania opinii izby rolniczej. Jeżeli zaś ustawodawca mówi o wojewodach, to czyni to zapewne ze względu na niezorganizowanie dotąd samorządu wojewódzkiego. Zresztą przewiduje się w art. 5 przeniesienie pewnych uprawnień z wojewodów na izby rolnicze, a więc czynnik samorządu gospodarczego.

Chociaż część zadań została zlecona organom samorządu terytorialnego, nad którym naczelny nadzór sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych, a poza tym wchodzi jeszcze w grę orzecznictwo karne administracyjne, które traktowane było dotąd jako należące do zakresu administracji spraw wewnętrznych, jednak wykonanie ustawy zlecono wyłącznie Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych, wychodząc widocznie z założenia, że kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych gwarantują dostatecznie inne ustawy specjalne.

11. Jakkolwiek wykonanie *ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o przejmowaniu na własność Państwa gruntów za niektóre należności pieniężne (Dz. U. poz. 407)* zostało w pierwszej linii poruczone Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych, jednak ze względu na brzmienie odnośnych przepisów ustawę tę omówimy w rozdziale traktującym o stosunku administracji skarbowej do administracji ogólnej, ograniczając się tutaj jedynie do wzmianki o tym.

12. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 26 sierpnia 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o uboju zwierząt gospodarskich (Dz U. poz 503)* przepisuje w § 7:

Sposób ogłuszania lub w inny sposób pozbawiania przytomności powinien być przewidziany w regulaminie rzeźni i zatwierdzony przez władze wykonywające nadzór nad urzędowym badaniem zwierząt rzeźnych i mięsa.

Według art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (tekst jednolity (tekst jednolity Dz. U. z 1933 r. poz. 454) nadzór nad wykonywaniem badania zwierząt rzeźnych i mięsa sprawują przy pomocy państwowych lekarzy weterynaryjnych starostowie i wojewodowie.

A więc władze wspomniane w § 7 są to organa resortu rolnictwa i reform rolnych, bezpośrednio zespolonego w tym zakresie we władzach administracji ogólnej.

13 *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 26 sierpnia 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych o sposobach i warunkach uboju rytualnego zwierząt gospodarskich (Dz. U. poz. 504)* głosi m. in.:

§ 2. (1) Ubój rytualny powinien odbywać się w rzeźniach samorządowych, wyznaczonych przez wojewodę. Wojewoda może wyrazić zgodę na ubój również w innej rzeźni...

§ 5. (1) Ubój rytualny w rzeźni powinien odbywać się w oddzielnym pomieszczeniu, wyłącznie do tego celu przeznaczonym.

(2) Wojewoda może zezwolić na ubój rytualny w ogólnych pomieszczeniach...

§ 8. (2) Wojewódzkie władze administracji ogólnej, a dla m. st. Warszawy Zarząd Miejski ustalają.. ilość zwierząt do uboju rytualnego. Powiatowe władze administracji ogólnej, a w miastach wydzielonych zarządy tych miast przeprowadzają podział tej ilości pomiędzy sprzedawców mięsa...

(3) Władze, wymienione w ust. 2, przed dokonaniem podziału tej ilości wysłuchają opinii władz zainteresowanych gmin wyznaniowych.

Nie ulega wątpliwości, że wojewódzkie i powiatowe władze administracji ogólnej, łącznie z organami samorządu terytorialnego, działają tu z ramienia bezpośrednio zespolonego resortu rolnictwa i reform rolnych.

Na specjalne podkreślenie zasługuje przepis § 8 ust. 3, postulujący wysłuchania opinii zainteresowanej gminy wyznaniowej, a więc wskazujący na pewne ograniczenie swobody podejmowania decyzyj przez władze administracji ogólnej.

(D. c. n.).

MATERIAŁY USTAWODAWCZE.

Wykaz przepisów b. władz zaborczych, powołanych (zmienionych lub uchylonych tylko częściowo) w Dz. U. R. P. do Nr. 81 z r. 1936 włącznie:

Nr. kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
	Administracja		
1	Pruska instr. rejencyjna 23.10 1817	Zb. u. str. 248	188/22
2	Orędzie gabinetowe w przedm. organ prowinc. władz adm. 31.12.1885	„ 1886 r. str. 5	„
3	Ustawa 10.8 1906	„ str. 378	„
4	U. o og. admin. kraju 30.7.1883	„ „ 195	188/22, 1050/23, (§ 19), 465/30, 720/30, 145/33, 581/33, 206/35, 555/36 (art. 95), 630/30 (art. 2 ust. 2)
5	Rozp. o ulepsz. urządzenia władz prowinc. 30.4. 1885	„ 86	188/22 (§ 26)
6	Instr. dla kolegiów medycznych 23.10.1817	„ 248	„
7	Ordynacja krajowa dla prowincyj... poznańskiej, śląskiej 29.6.1875 (p. Nr 172 wykazu)		421/27 § 12 p. 1
8	Pruska u. o ustanowieniu stanów prowincji poznańskiej 27.3.1824 (p. Nr 173 wykazu)	„ 141	„ „ 2
9	U. o og. admin. kraju i o właściwości władz adm i sąd. prowin. poznańskiej 19.5.1889	„ 108	338/23, 421/27 (§ 12 p. 6)
10	R. o adm. prowinc. związku stanowego prowincji poznańskiej 5.11.1889 (p. Nr 177 wykazu)	„ 177	„ „ „ p. 7)
11	Pruska u. o zarządzie polic. 11.3.1850	Zb. u. str. 265	206/35
	Akcyza		
12	Ros. u. akcyzowa	Zb. pr. t. V z 1912 r.	596/21
	Apteki		
13	R. Kanclerza Rz. w przedm. egzam. apt. 18.5.1904	Dz. U. str 150	510/24
14	Austr. u. o unorm. ustroju aptek 18.12.1906	Dz. p. 1907 r. Nr. 5	405/26, 406/26, 30/31, 486/31, 135/32
15	Niem. u. aptek. (rozp. król. o apt.) 11.10.1801		j. w. i 343/33
16	Ros. u. lekarska	Zb. pr. t. XIII z 1905 r.	405/26, 406/26, 132/32
	Budowlane przepisy		
17	U. bud. rosyjska	Zb. pr. t. XII cz I	202/28 (art. 419 p. 1)
	Chałupnictwo		
18	Niem. u. o chał. 20.12.1911	Dz. U. str. 976	884/22 (§ 2 p. 2), 590/27 (art. 4)
	Choroby zaraźliwe		
19	U. o gospodarstwie wiejskim	Zb. pr. t. XII cz, II z 1913 r.	923/27 (art. 18)
20	Pruska u. wykon. o zwalcz. ch. zakaźn. 28.8.1905	Zb. u. str. 373	206/35 (§ 1 p. 9)
21	Rozp. min. 11.12.1907	Dz. R. M. S. W. 1908 r. str. 14	„ „
	Demobilizacja gospodarcza		
22	Rozp. niem. P. Urz. Dem. Gosp. o pośred. pracy 9.12.1918	Dz. U. N. 180 str. 6581	255/23
23	Rozp. Rady Związk. w przedm. dem. g. 7.11.1918	Dz U. str. 1292	587/24, 593/24 (§ 1)
24	Niem. u przejściowa 4.3.1919	„ „ 285	„
25	Niem. r. o środkach przeciw zwijaniu i unieruch. przedsięb 8.11.20	„ „ 1901	592/24 (§ 2), 642/24 (tekst. niem. rozp.)
26	R. niem. Mra Pracy o przyjm. i wydal. rob. i pracown. podczas okresu demob. g. 12.2.1920	Dz. U. str. 218	593/24 (§ 3), 643/24 (tekst niem. rozp.)
	Dentyści		
27	R. austr. Mra N. 20.3.1892	Dz. p. N 55	32/34 (art. 14)
28	R. prus. Mra S. W. 2.12 1913	Dz. R. M. S. W. N 770	„ „ 15)

Nr kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszona	Patrz Dz. U. R. P. poz.
	Depozyty		
29	Pruska u. depozytowa 21.4.1913	Zb. u. str. 225	358/21 (art. 2 i n)
30	Og. r prus. Mra Spr. o wyk. u. dep. 5.2.1914	Dz. Min. Spr. str. 115	460/21
	Drogerie		
31	Dekret prusk. Mra 22.12.1902	Dz. R. Min. 1903 r. str. 21	206/35 (§ 1 p. 10)
32	„ „ „ 13.1.1910	„ str. 65	„
	Drogowe przepisy		
33	Pruska u. 8.7.1875		32/21 (art. 37)
34	„ „ 2.6.1902		„
35	Pruskie r. 22.6.1902		„
36	Austr. u. o hipot. wydzieleniu gruntów pod bud. dróg publ....	Dz. p. N 126	705/23 (art. 9)
	Gminy wiejskie		
37	Austr. państwowa u. gminna 5.3.1862	Dz. p. Nr 18	386/28 (art. 47 p. c.)
	Górnictwo		
38	Pruska u. górnicza 24.6.1865 w brzm. noweli 14.7 1905 (p. Nr 138 wykazu)	Zb. u. str. 705	444/22 (§ 4), 590/27 (art. 4), 324/28 (art 68), 654/30 (art. 318)
39	Ros. u. górnicza	Zb. pr. 1.7.1912 r.	463/20 (art. 6), 654/30 (art 296, 318)
40	Og. u. g. dla stanów prusk.		884/22 (§ 2 p. 4)
41	Austr. powsz. u. g 23.5.1854 w brzm. noweli 17.5 1912 (p Nr 137 wykazu)	Dz. p. Nr 146 „ „ „ 107	17a/20, 454/27, 590/27, (art. 4), 324/28 (art. 689, 654/30 (art. 282—3, 318)
42	Austr. u. o organiz. i zakresie dział. władz górn. 21.7.1871	Dz. p. N 77	590/27, 324/28
43	Uchwała ros. Kom. Mrów w spr. używ. mater. wybuch. do robót gór.	Zb. pr. i rozp. rząd. 1880 r. Nr 68 poz 476	75/31
44	Przepisy tymczas. o używaniu , .	Zb. pr. i rozp. 188 Nr 92 poz. 855 i 1892 r. Nr 113, p. 1096	„
45	R. austr. Mra H. i Gosp Sp. 15.6.1862	Dz. p. N 38	654/30 (art. 282)
46	Austr. u w spr. wydob. mater., zawieraj. kwas fosforowy, nadających się na nawozy	„ N 161	„ „ 287)
47	Prusk. ordyn. celna i monopolowa 11.7.1835 (o soli kuchen. i solankach)	Zb. u pol. t. 63 Nr 113	„ (art. 289)
48	Pruska u. o rozciągn. niektór. postan. powsz. u. górn. na olej z. 26.6.1904	Zb. pr. str. 105	„ „ 315)
	Górnicze bractwa		
49	Pruska u. o br. g w brzm. obwieszcz. 17.6 1912	Zb. pr. N 22, str. 137	303/23, 109/26 (§ 1), 454/27, 504/31, 842/32 (§ 137), 300/34
	Izby handlowe		
50	Pruska u. o I H. 19.8.1897	Zb. u str. 354	487/22
	Izby inżynierskie		
51	Austr. u. o I Inż.	Dz. pr 1913 cz. II N 3	412/26 (§ 16. 27), 454/28 (art. 27)
	Izby Rolnicze		
52	Pruska u. o I. R. 30.6.1894	Zb. u. str. 126	203/22, 16/33 (art. 58)
	Kataster gruntowy		
53	Pruska instr. katastr. 21.2.1896		412/26 (§ 56)
54	Austr. u. o utrzymyw. w ewidencji kat. gr. 23.5 1883 (p. N 116 wykazu)	Dz. p. N 83	155/28
	Koleje		
55	Niem. przepisy o budowie i ruchu na kol. żel. 4.11.1904	Dz. u. Nr. 47	673/26 (§ 1), 285/34 (art. 13)
56	Austr. u. o zakładaniu ksiąg kolej. 19.5.1874	Dz. p. Nr. 70	304/27

Nr kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
57	Austr. ces. rozp. o porządku ruchu kol. żel. 16.11 1851	Dz. p. 1852 r. Nr. 1	220/34 (art. 14), 285/34 (art. 13)
58	R ustr. Mra K. 25.1.1879	„ Nr 19	220/34 (art. 14)
59	Ros. u. o kol żel. 12 6.1885	Zb. pr. t, XII cz 1 1906 r.	„ 285/34 (art. 13)
60	Niem. u. o przedsięb. kolej. 3.11.1838	Dz. u. str. 505	„
	Konkubinat		
61	Prus. rozp. min. 5.7 41	Zb. r. M. S. W. str. 17	206/35 § 1 p. 3
62	„ 11.4 54	„ „ str. 71	„ „
	Kotły		
63	Pruska u. 8 7.1905	Zb. u. str. 317	986/27
	Kredytowe przepisy		
64	Ros. u. kredytowa	Zb. pr t. XI cz. II r. X	303 19, 321/28 (art. 122), 495/34 (art. 128)
	Kuksy		
65	Regul. dla zarz. Śląsk. Fund. Woln. Kuks. 24.3.1868 i 31.7.1869		475 23
	Lekarze (weterynarze)		
66	Ros. u. lekarska	Zb. pr. t. XIII 1905 r.	641/21 (§ 6), 410/23), 955/24, 521/25, 103/26, 405/26, 406/26. 673/27 (art. 113), 343/28 (art, 50), 453/30 (§ 31), 135/32, 454/33 (art. 42)
67	Austr. r. Mra S. W. o egzam. dla lek. i weter. 21.3.1873	Dz. pr. Nr. 37	187/26 (§ 21)
68	Prusk. r. Mra Roln w spr egzam. dla pow. lek. weter. 28.6.1910		„
	Leśne przepisy		
69	Ros. u. leśna	Zb. pr. t. VIII cz. I ks, V 1913 r. i ks. VI	932/32 (art. 59)
70	Austr. u. lasowa 3 12 1852	Dz. pr. Nr 250	„ (art. 57, 58, 59)
71	Pruska u. o lasach ochron. 6.7.1875	Zb. u. str. 416	„ (art. 59)
	Marynarka handlowa		
72	Niem. u. o służbie marynarza 2.6.1902	Dz. u. str. 175	164 33, 976/34 (art. 6)
	Miary		
73	Niem. u. o m. 30.5.1908	„ „ 349	166/23, 479/25
74	Prus. rozp. król. 9 7.1912	Dz. Urz. Mra H. str. 401	„
	Mieszkania		
75	Niem. r. o przeciwdziałaniu nadzw. brakowi mieszkań 9.12.1919	Dz. u. str, 1968	642 24 (§ 4), 286/28
76	Przepisy wykon prusk. M. S. W. 22.1.1920	Dz. Min. str. 65	„
	Nafta		
77	Austr. r. Mwa R. P. 16.8.1915	Dz. Pr. Nr 240	475/20
78	„ r. ces. w przedm. sekwestru ropy naft. 10.8 1915	„ „ Nr 239	„ 81/23 i 1030/24 (§ 4)
79	Austr. r Mra H. w spr. ustan. warunk koncesji dla przem. przerob. ropy 23 3.1910	„ „ Nr 62	464/27 (art. 198)
80	Austr. r. Mra H. w spr. ustanow. warunk. koncesji dla przem. przedsięb. magazynowania ropy 16.1.1909	Dz. pr. Nr 143	468/27 (art. 198)
81	Austr. u, zmieniająca u naftową 9.1.1907	„ „ Nr 7	590/27 (art. 4)
	Nawozy sztuczne		
82	Niem. r. Rady Zw. o zarządzen. wo en. dla zabezp. wyżyw. ludn 22.5.1916	Dz. u str. 401	1049/22
83	R. Urzędu wyżyw. w czasie wojny 18.5.1917	Dz. u. str, 427	1049/22
84	„ „ „ „ „ 3.6.1918	„ 474	„

Nr kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
85	R. o rozgran. właściwości Mwa Aprowiz. Rz. i Mra Gosp. Rz 7.6 1919	Dz. U str. 639	1049/22
86	„ „ „ „ 5.9.1919	„ 1519	„
	Ochrona ptaków		
87	Niem. u o ochr. ptaków 22.3 1888	„ str. 111	622/32 (art. 2)
88	„ „ „ „ 39.5.1908	„ 317	„
	Opieka społeczna		
89	Niem. u o miejscu zamieszk. pod wzgl. wsparcia 6.6.1870	Dz. U. Zw. Półn. Niem. str. 360	480/25
90	„ „ „ „ „ 20 5.1908	Dz. U. Rz. N 337	„ i 407/21
91	Pruska u. wykon. 8 3.1871	Zb. u. str. 130	407/21, 480/25, 382 31
92	„ „ o zapobiegawczym wychowaniu nieletnich 2.7.1900	„ „ 264	976/34 (art. 120) i 18/36
	Ordynacja miejska		
93	Pruska ord. m. dla 6 wsch. prow. 30.5.1853	„ „ 261	490/21, 289/26, 294/33 (art. 92—3), 769/33 (§ 76)
	Ordynacja o gmin. kościelnych		
94	Pruska ord. 10.9.1873	Zb. u. str. 418	278/28
	Ordynacja powiatowa		
95	Ord. pow dla pow. zach. i wsch.-pruskiej 13.12.1872	„ 179	831/27, 294/33 (art. 91, 98, 99), 206/35
96	U. 19.3.1881	„ 155	„
	Organizacja ziemska włościan		
97	Ros org. z. wł.	Zb. pr. t. IX dod. 1913 r.	299/28 (art. 1), 932/32 (art. 59)
	Osadnicze przepisy		
98	Niem. u osadn 11.8.1019	Dz. u. str. 1429	796/25 (tekst), 423/33
99	Pruska „ „ 15 12.1919	Zb. u. 1920 str. 31	„ „ „
100	Pruska „ o popieraniu urządzenia dóbr rentowych 7.7.1891	Dz. u. str. 427	796/25
101	Pr. u. o popier. osadnictwa 8.5.1916 (p. N 161 wykazu)	„ 51	„
	Podatki bezpośrednie		
102	Pruska u. o uchyl. bezp. pod. 14.7.1893	„ 119	728/21, 840/31, 91/34
103	Ros. u. o pod. bezp. (p. N 112 wykazu)	Zb. pr t. X 1903	477/20, 372/21, 505/23 (art. 7), 560/23 (§ 1, 3), 239/31 (§ 1)
104	Austr u. o bezp. p. 25.10 1896	Dz. p. N 220	254/21, 140/22 (art. 159 p 1)
105	„ „ „ 3 1 1913	„ N 5	„ „
106	„ „ „ 23.1.1914	„ N 13	„ „
	Podatek budynkowy		
107	Pruska u. o wprow. powszechn. pod. bud. 21.5.1861	Zb. u. str 317	91/34
	Podatek gruntowy		
108	Pruska u 21.5.1861	„ str. 253	372/21, 728/21
109	Węgierska u. 18.3.1909	Zb. P. P. 1.4 1999	688/22
110	Austr u 28.12.1911	Dz. p. N 242	505/23 (art 17)
111	„ „ 9.2 1850	„ 50	389/20 (art 3)
112	Ros. u. o pod. bezp. (vide N 103 wykazu)	Zb. pr. t. V 1903	477/20, 560/23, 161/26
113	Austr. u. 23.1.1914	Dz. p. N 14	389 20
114	„ „ 24.5.1869	„ 88	„
115	„ „ 28.3.1880	„ 34	„
116	„ „ 23.5.1883 o ewidencji katastru pod gr. (p. N 54 wykazu)	„ 83	155/28, 92/34
117	Pruska u. o podziale i poborze pod. gr. w 6 wsch. prow. 8.2.1867	Zb. u. str. 185	91/34

Nr kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
	Podatek spadkowy		
118	Niem. u. 3.6.1906	Dz. u. str. 654	299/20 (art. 1), 263/22 (art. 7), 796/23 (§ 1 i n.), 334/24, 976/34 (art. 36)
119	„ nowela 4.7.1913	„ „ 521	
120	Niem. u. 26.7.1918	Dz. u str. 959	795/23, 796/23
121	Austr. r M. Sk. 29.12.1915	Dz. p. Nr 397	„ (§ 31)
122	„ ces. r. 15.9.1915	„ 278 (279?)	299/20 (art. 43), 212/21, 795/23 (§ 16), 837/34 (art. 118), 141/33 (§ 16), 104/35 (art. 172)
123	Austr. u. 18.6.1901	„ Nr 74	299/20 (art. 43, 45), 795/23 (§ 18, 36)
124	„ ces. r. 28.8.1916	„ Nr 281	299/20 (art. 46)
125	Niem. u. o pod. spad. 10.9.1919	Dz. U. str. 1543	344/24, 699/24 (art. 8 i n.)
126	Austr. ces. patent 9.2.1850	Dz. P. Nr 50	212/21, 795/23 (§ 36), 404/35 (art. 171)
127	„ u. 13.12.1862	„ 89	212/21, 795/23 (§ 20)
128	„ ces. pat. 9.8.1854	„ 201	795/23 (§ 36)
129	R. min. 21.12.1915	„ 380	212/21
130	Taryfa należyt. 13.12.1862	„ 89	299/20 (art. 46), 212/21, 795/23 (§ 20), 200/35 (art. 7)
	Podwody		
131	Austr. u. 24.7.1917	Dz. p. Nr 307	564/23
	Pośrednictwo pracy		
132	Przepisy wykon. do rozp. prusk. min. 12.9.1919	Dz. Min. Gosp. Nr 10	1050/23
	Powinności ziemskie		
133	Ros. u. o pow. z.		560/23 (§ 3)
	Praca		
134	Ros. u. o pracy w przemyśle	Zb. pr. t. XI cz. II 1913 r.	590/27 (art. 4), 324/28 (art. 68)
135	Austr. u. przemysł. wg. noweli 5.2.1907 (p. Nr 152 wykazu)	Dz. p. Nr 26	324/28
136	Niem. ordyn. przem. wg. noweli 27.12.1911	Zb. u. 1912 r. Nr 139	„
137	Austr. powsz. u. górnicza 23.5.54 (p. Nr 41 wykazu)	Dz. p. Nr 146	17a/20, 324/28
138	Pruska powsz. u. górn. 24.6.65 (p. Nr 38 wykazu)	Zb. u. str. 705	324/28
139	Austr. u. 8.3.1885	Dz. p. Nr 22	17a/20
140	„ „ 28.7.1902	„ 156	„
141	„ „ 5.2.1907	„ 16	„
142	Niem. rozp. w spr. zakładów pracy 27.6.1905	Dz. u. str. 555	554/30 (§ 17)
143	Niem. r. o wykon. u. o służbie pomocn. 21.12.1916 i 13.11.1917	„ 1039	331/35 (§ 4)
	Prasa		
144	Niem. u. prasowa 7.5.1874	Dz. u. str. 65	976/34 (art. 8), 206/35 (§ 1 p. 7)
145	Austr. u. prasowa 17.12.1862	Dz. p. 1863 r. Nr 6	976/34 (art. 9)
146	„ nowela 9.7.1894	„ Nr 161	„
	Probiercze przepisy		
147	Ros. u. probiercza		900/23 (§ 2)
148	Austr. u. o określaniu stopnia czystości towarów złot. i srebr. i przestrzeganiu próby 19.8.1865	Dz. p. 1866 r. Nr 75	21/21 (§ 4 ust. 2) i 783/26 (§ 1)
	Przemysł		
149	Niem. u. przemysłowa 21.6.1869	Dz. U. R. Zw. poz. 245	488/22, 510/24, 60/25, 306/30, 135/32
150	Nowela 30.5.1908	Dz. u. str. 356	„ „ „
151	Austr. u. (ordyn.) przem. 20.12.1859	Dz. pr. Nr 227	348/23, 410/23, 955/24, 590/27, 324/28 (art. 68), 305/30
152	Nowela 5.2.1907 (p. Nr 135 wykazu)	„ 26	„ „ „
153	Ros. u. przemysłowa	Zb. pr. t. XI 1913 r.	60/25
154	Austr. u. przem. 15.3.1883	Dz. pr. Nr 39	„
155	Niem. ord. przem. 26.7.1900	Dz. U. str. 871	884/22, 590/27, 324/28 (art. 68), 465/30 (§ 28), 632/33 (art. 24 p. 9), 206/34 (§ 1 p. 6)
156	Nowela 27.12.1911	Dz. U. 1912 r. str. 139	„ „ „
157	Niem. rozp. min. 22.2.1906	„ str. 42	206/34 (§ 2 p. 3)

Nr. kolejny	MATERIA. DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
	Przestępstw tamowanie		
158	Ros. u. o zapobieg. i tamow. przest.	Zb. p t. XIV 1890 i 1910	424/31 (§ 2 p. 3)
	Rady Załogowe		
159	Niem. u. o r. zał. 4.2.1920	Dz u. str. 147	593 24 (§ 3 ust. 2), 643/24 (§ 22 ust. 2), 590/27 (art. 4), 324/28 (art. 58)
	Rentowe włości		
169	Pruska u. o popieraniu urządzenia dóbr rentowych 7 7.1891	Zb. u. str. 279	796/25 (zał. II § 38), 879/27 (§ 1), 924/27 (art. 1)
161	Pr. u. o popier. osadnictwa 8.5.1916 (p. Nr 101 wykazu)	Zb. u str. 51	796/25 (zał II § 38)
162	Pr. u. 2 3 1850		924/27 (art 1)
163	„ 26.4 1886		879/27 (§ 1), 924 27 (art. 1)
164	„ 27.6.1890		879/27 (§ 1), 924/27 (art. 1)
165	„ 20 3.1908		879/27 (§ 1), 924 27 (art. 1)
166	„ 26.6.1912		879/27 (§ 1), 924/27 (art. 1)
167	Pruskie r. Rady M 15.1.1909		879/27 (§ 1), 924/27 (art. 1)
	Rozjemstwo		
168	Pruskie u. o urzęd. rozj. 29.3 1879	Zb u. str. 321	485/21, 1011/22, 322 24 (§ 2), 122/28
	Rybołówstwo		
169	Pruska u. o urzęd. rozj. 11.5.1916	Zb. u. str. 55	720/30 (§ 23). 357/32 (art. 100), 206/35 (§ 1 p. 4)
	Samorząd terytorialny		
170	Ros. przepisy o organ. zarządu gub Król. Pol.	Zb. pr. t. II z 1892, 1906, 1910, 1912, 1913	833/27 (art. 24), 294 33 (art. 75, 77, 130) 769/33 (§ 71, 78 ust. 2)
171	Austr. u. 7 6.1883	Dz. p. Nr 94	833/27
172	Niem. ordyn. krajowa dla prowincji . . . 29.6.1875 (p. Nr 7 wykazu)		421/27 (§ 12)
173	Pruska u. o ustanow stanów prowincj. dla prow. pozn. 27.3.1824 (p. Nr 8 wykazu)	Zb. u str. 141	421/27 (§ 12)
174	Austr. u. gminna 5.3.1862	Dz. pr. Nr 18	386/28 (art. 4)
175	Ros. u. o gosp wiejskim	Zb pr. t. XII cz. 2 z 1913 r.	922/27 (art 18), 934/27 (art. 91, 386/28 i 357/32 (art. 100)
176	Pruska u. o właściwości władz adm. . . . 1.8.1883	Zb u. st. 237	294/33 (art. 90, 93)
177	Pruskie r. o zarządzie prowin. związku stan prow. pozn. 5.XI.1889 (p. Nr 10 wykazu) (P. „Ordynacka miejska" i „Ordyn. powiatowa")	Zb. u str. 177	976/34 (art. 18)
	Sprzedaż przymusowa		
178	Pruska u. wykon. do u o sprzed. przymus i zarz. przym. 23.9 1899	Zb ust. str. 291	796/25 (§ 9 zał. II)
	Szkolnictwo		
179	Ordyn szkolna dla szk. elem. w prowin. prus 11.12 1845	Zb. ust. str. 1	143/22 (art. 19 wg 895/25), 54/33
	Trucizny		
180	Ros. wykaz trujących i gwałtownie działaj. subst.	Zb. pr. 1898 r. Nr 16 poz. 227	410/23 (§ 1)
181	Aust. r. Mrów S W. i H. o sprzedaży trucizn . 21.4.1876	Dz. pr. pr Nr 60	410/23 (§ 1)
	Ubezpieczenia od ognia		
182	Pruska u. o. publ. zakł ubezp. od ogn. 25 8.1910	Zb. u. str. 241	64/28 (art 122)
	Umowy zbiorowe		
183	Niem dekr. o um. zb. 23.12.1918	Dz. u. Nr 192 str 1456	870/22, 884/22 (§ 2 p 3), 643 24 (§ 21), 637/27, 604/33 (art. 14, 646/33 (art. 39), 331/35
184	Rozp. wyk. Mra Pracy o prowadz. rejestru umów 7.5 1919	Dz. u. Nr 96, str. 446	870/33

Nr kolejny	MATERIA, DATA	Ogłoszone w	Patrz Dz. U. R. P. poz.
	Węgiel		
185	Rozp. Rady Zw. Niem. 24.2.1917	Dz. u. Nr 35, str. 167	433/22, 491/22, 43/23, 642/24 (§ 4 ust. 4)
186	„ Mra Gosp. Rz 15.8.1920	„ Nr 176 str. 7737	433/22, 43/23
187	„ Rady M. 19.6.1922	„ „ 35 str. 5725	491/22, 43/23
188	Niem. u. 20.4.1922	„ „ str. 335	821/24
	Włościanie		
189	Ros. og u. włościańska	Zb. pr. t IX dod. 1912 r.	382/19 (art. 9)
190	„ prawo o trybie sprzedaży osad i grunt. wł.	Zb. pr. i rozp. 1891 r. Nr. 76	230/33
191	Niem r. Rady Zw. 15.3.1918	Dz. U str. 123	„
	Wodne przepisy		
192	Austr. u. wodna 30.6.1884	Dz. pr. Nr 117	574/28 (art 262)
193	Pruska „ 25.6.1900	Zb. u. str. 249	„ „ 263)
194	„ „ 7.4.1913	„ 53	806/32 (art. 113)
195	Pruskie r. o kraj. Urzęd. W. 18.3.1914	„ 55	„ „
	Zabudowa		
196	Niem r. o pr zab. 15.1.1919	Dz. U. str 72	280/22
	Zbiorowe umowy, zatargi		
197	Niem. r. o um. zb.. 23.12.1918	„ 1456	643/24 (§ 21), 637/27
	Zgromadzenia		
198	Niem. u. o zgr. 19.4.1908	„ 151	450/32 (art. 30)
	Związki celowe		
199	Pruska u. o zw. c. 19.7.1911	Zb. u. str. 115	386/28 (art. 44)
	Żegluga		
200	Niem. u o ż na wod. śródlądow. 15.6.1895	Dz. u. str. 301	503/34 (art. XXVIII)
201	Niem. u o stos. prawnych wynikających ze spławu rzekami 15.6.1895	„ 341	„
	Żywność		
202	Rozporządzenie wykonawcze do uchylonych ustaw: niemieckiej z 14.5.1879 i austriackiej z 16.1.1896.		343/28 (art. 50 ust. 4)

Orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Czyny niezbędne do zatrzymania złodzieja i odebrania łupu jako obrona konieczna (art. 21 w zw. z art. 240 k. k.).

1. Gdy złodziej ucieka z łupem, wszelkie czyny niezbędne dla zatrzymania złodzieja i odebrania mu łupu stanowią obronę konieczną.

2. Skoro oskarżony wziął udział w pobiciu człowieka, schwytanego na gorącym uczynku i ujętego w toku pościgu za nim, wynikła konieczność rozważenia (art. 9 k. p. k.), czy oskarżony nie działał, chociażby w błędnym przeświadczeniu (art. 20 k. k.) co do istnienia zamachu na mienie osoby pokrzywdzonej, ewentualnie, czy w działaniu jego nie zachodziło przekroczenie obrony koniecznej (§ 2 art. 21 k. k.). (18.X.35 nr 1 K. 618/35)

Istota przestępstwa udaremnienia postępowania karnego (art. 148 k. k.).

1. Przestępstwem z § 1 art. 148 k. k. jest nie tylko udaremnienie postępowania karnego, jako jego zupełne uniemożliwienie, lecz również każde działanie, zmierzające do utrudnienia władzom wymiaru sprawiedliwości ścigania przestępstwa.

2. Karalnym z § 1 art. 148 k. k. jest również okazanie przewidzianej w tym przepisie pomocy osobie, która dopuściła się przestępstwa, zarówno prawomocnie skazanej jak i ści-

ganej, a nawet i nieściganej, która jako sprawca przestępstwa winna ulec ściganiu.

3. Możliwość ujemnych skutków nie jest równoznaczna z postępowaniem karnym, uchyla przeto karalność czynu z § 1 art. 148 k. k. tylko konkretna obawa odpowiedzialności karnej, nie zaś nieokreślone obawy mogących wyniknąć ujemnych skutków (14. X. 35 nr 2 K 1181/35).

St. Czerwiński.

Orzecznictwo Najw. Trybunału Administracyjnego.

Charakter decyzyj, wydawanych w trybie nadzoru na zasadzie art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym.

Decyzja wydana na zasadzie art. 101 prawa o postępowaniu administracyjnym (Dz. N. poz. 341/1928) przez władzę podległą władzy wyższej, nie jest decyzją ostateczną.

Na skutek skargi Chaima St. na orzeczenie wojewody krakowskiego z 16 sierpnia 1933 r., dotyczące uchylenia koncesji na drogerię w Słonnem (Rabce-Zdroju), N. T. A. uchylił zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwego postępowania.

Motywy: Wojewoda krakowski zarządzeniem z 16 czerwca 1932 r. uchylił na zasadzie art. 101 lit. b) i c) prawa o postępowaniu administracyjnym decyzję starosty powiatowego w Makowie z 24 maja 1925 r., mocą której udzielono Chaimowi St., właścicielowi drogerii w Krakowie, koncesji na prowadzenie w Rabce-Zdroju w lokalu Nr 49 w Słonnem sezonowej drogerii. W uzasadnieniu tego postanowienia zaznaczono, że filie drogeryj, ani też sezonowe drogerie nie są przewidziane w przepisach ustawy przemysłowej z 7 lutego 1907 r. Dz. U. P. Nr 26.

Od zarządzenia tego St. wniósł odwołanie, w związku z którym wymieniony na wstępie wojewoda decyzją z 16 sierpnia 1933 r., powołując się na art. 99 prawa o postępowaniu administracyjnym, uchylił swą zakwestionowaną decyzję z 16 czerwca 1932 r., a równocześnie orzekł, że uchyla na zasadzie art. 101 lit. e) prawa o postępowaniu administracyjnym wzmiankowaną powyżej decyzję starosty powiatowego, gdyż decyzja ta zawiera powodującą jej nieważność wadę w postaci udzielenia koncesji na hurtową i detaliczną sprzedaż jednocześnie, podczas gdy zakres handlu hurtowego i detalicznego jest zgoła odmienny i wyraźnie rozgraniczony przepisami art. 2 prawa przemysłowego. Zarazem wojewoda zaznaczył, że przepisy ustawy przemysłowej z 1907 r. nie przewidują możności zakładania drogeryj sezonowych. Omawiane orzeczenie zawiera pouczenie prawne, że jest ono ostateczne w administracyjnym toku instancyj.

Skarga na orzeczenie to zawiera zarzuty, że wchodzące w danym wypadku w zastosowanie przepisy austriackie nie zabraniają łącznego objęcia jedną koncesją sprzedaży hurtowej i cząstkowej, jako też koncesji na drogerie sezonowe, że w każdym razie nie zachodziły warunki zastosowania postanowień art. 101 lit. b) i c) prawa o postępowaniu, że wreszcie, gdyby nawet łączenie w jednej koncesji wspomnianych dwóch rodzajów handlu miało być niedopuszczalne, to pozwana władza uprawniona byłaby do cofnięcia zezwolenia tylko na jeden z tych rodzajów.

N. T. A. przed przystąpieniem do rozpatrywania zarzutów skargi zajął się kwestią, czy zaskarżone orzeczenie przedstawia się zgodnie z zawartym w nim pouczeniem jako ostateczne w administracyjnym toku instancyj, po czym w tym względzie rozważył, co następuje:

Postanowienia, objęte art. 101 prawa o postępowaniu administracyjnym, wprowadzają specjalny tok postępowania dla wypadków, w których władza stwierdzi, że wydana decyzja, chociażby już prawomocna, przedstawia się jako nieważna z powodów, w omawianym przepisie przytoczonych. Wkroczenie przeto władzy na zasadzie wymienionego przepisu przedstawia się jako wdrożenie nowego postępowania, a nie jako dalszy ciąg postępowania, zakończonego uchyloną decyzją. Osobie, dotkniętej zarządzeniem, opartym na danym przepisie, przysługuje oczywiście prawo kwestionowania, czy zachodzą warunki zastosowania tegoż przepisu, a w szczególności, czy ma miejsce jeden z przewidzianych w nim wypadków uchylenia decyzji. Wobec zaznaczonej już odrębności będącego w mowie postępowania od postępowania, zakończonego uchyloną decyzją oraz mając na uwadze normę, ustanowioną w art. 84 prawa o postępowaniu administracyjnym, przyjąć należy, że w wypadkach, w których odnośne zarządzenie nie pochodzi od władzy naczelnej, wzmiankowane wyżej kwestionowanie zastosowalności art. 101 tegoż prawa nastąpić może tylko w drodze odwołania do władzy wyższej, która dopiero orzeka ostatecznie.

W sprawie, będącej przedmiotem obecnego sporu, zarządzenie, oparte na art. 101, wydał wojewoda, zarządzenie to więc, w myśl wyłożonych zasad, nie przedstawiało się jako ostateczne w administracyjnym toku instancyj i skarżącemu przysługiwało od zarządzenia tego odwołanie do Ministerstwa Opieki Społecznej. Z treści jednak omawianego zarządzenia, mianowicie z zamieszczonego w nim pouczenia prawnego widoczne jest, że nadano mu wobec strony błędnie charakter orzeczenia ostatecznego. Pouczenie to, jako powodujące wniesienie nienadającej się do rozpoznania skargi, przedstawia się, przy zastosowaniu zasady, wypowiedzianej w art. 77 ust. 1 prawa o postępowaniu administracyjnym, jako naruszenie form postępowania administracyjnego ze szkodą dla skarżącego. Wadliwość ta skutkuje w myśl art. 84 p. 3 prawa o N. T. A. uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Wyrok z 17 IX 1936 r. l. rej. 8103/33).

W. Borkowski,
sędzia N. T. A.

KRONIKA.

ADMINISTRACJA.

Doraźne nakazy karne. Min Spr. Wewnętrznych, po porozumieniu z Min. Komunikacji pismem okólnym z 7 XI r. b. Nr GB. 46/84/6 do władz podległych wyjaśniło, że w dotychczasowych blankietach doraźnych nakazów karnych, przeznaczonych dla organów ochrony kolei, należy wprowadzić obniżkę wymiaru grzywien przez skorygowanie wydrukowanej kwoty z 2 (dwóch) zł. na 1 (jeden) zł.

Zakupy szwedzkiej kostki granitowej. Min. Spr. Wewnętrznych pismem okólnym z 14.XI r. b. Nr SG. 94-43/2 podało do wiadomości władz podległych, że Państwowy Fundusz Drogowy zakupił za zgodą Min. Przem. i Handlu i Komunikacji szwedzką kostkę granitową w ilości 80 000 ton i odstąpił ją przemysłowi węglowemu. Kostka ta może być zakupywana przez urzędy państwowe i związki samorządowe oraz wszelkie zakłady i przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe — bez specjalnych zezwoleń.

Przemysł węglowy upełnomocnił do sprzedaży wymienionej kostki zarząd „Polskich Kopalń Skarbowych na Górnym Śląsku S. A.". (Skarboferme) w Chorzowie.

Normy wynagrodzeń za prace architektoniczne. Przy kontroli budowy jednego z największych obecnie wznoszonych gmachów państwowych została zakwestionowana przez Najwyższą Izbę Kontroli, figurująca w tablicach wynagrodzeń za pracę architektoniczne, wprowadzonych okólnikiem Min. Rob. Publ. z 7.XII.1927 Nr. IX-3538 i zleconych do dalszego odpowiedniego stosowania okólnikiem Min. Spr. Wewn. Nr. 116 z 29.IX.1933 (Dz. Urz. M. S. Wewn. poz. 270)— stawka wynagrodzenia za projekt II kategorii budynków przy kubaturze 200.000 m^3, określona cyfrą „42.800".

Uznając, że wysokość powyższej stawki nie da się uzasadnić i że polega ona jedynie na pomyłce, Min. Spr. Wewnętrznych okólnikiem Nr. 85 z 10.XI.36 poleciło wojewodom wydać niezwłocznie zarządzenie skorygowania jej na cyfrę „24.800", wynikającą z rachunku, zastosowanego przy opracowaniu wspomnianych tablic.

4% Pożyczka Konsolidacyjna na wadia i kaucje. Ministerstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 17 XI b. r. Nr. GB. 31/92-2 podało do wiadomości władz podległych na podstawie zarządzenia Min. Skarbu z 5 XI b. r. L. D. II. 27628/1/36, że przyjmowane przez władze i urzędy państwowe na wadia i kaucje obligacje 4% Pożyczki Konsolidacyjnej, których wartość depozytowa (wadialna i kaucyjna) była dotychczas ustalona na złotych 42 za 100 złotych wartości imiennej, została podwyższona na złotych 55 za 100 zł. wartości imiennej.

Zatwierdzanie projektów budynków pocztowo-telegr. Na prośbę Min. Poczt i Telegrafów z 29.I.1936 r. Nr. AP.-137 Mnstwo Spr. Wewn. pismem okólnym do wojewodów z 7.XI. b. r. Nr. BB.-1-46 zarządziło, aby przesyłane przez Ministerstwo P. i Tel. projekty budynków pocztowo-telegraficznych do zatwierdzenia, były załatwiane przez odnośne urzędy wojewódzkie jak najszybciej, a najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od chwili wpływu.

Należyte sporządzenie protokółów przy rozprawach wywłaszczeniowych. W piśmie swym, skierowanym do jednego z urzędów wojewódzkich, M. S Wew. zwróciło uwagę na sposób sporządzania protokółów rozpraw w razie równoczesnego przeprowadzania rozprawy wywłaszczeniowej z rozprawą co do odszkodowania (art. 56 pkt 3) prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym). M. S. Wew. uznało, że w razie objęcia powyższych czynności jednym protokółem, ten ostatni powinien być wyraźnie podzielony na dwie odrębne części, z których jedna odnosiłaby się do samego wywłaszczenia, a druga do odszkodowania. Ta sama zasada powinna być zastosowana w układzie orzeczenia.

„Dni Przeciwgruźlicze". W związku ze swym zarządzeniem z 13 X 1932 Nr AP. 2-137 Min. Spr. Wewnętrznych na prośbę Polskiego Zw. Przeciwgruźliczego pismem okólnym z 3 XI b. r. Nr. AP. 2-137 zmieniło termin dotychczasowy od 1.XII. do 10.I. urządzenia „Dni Przeciwgruźliczych" na okres od 7 do 30.IV.1937 r. włącznie.

Powyższa zmiana terminu dotyczy tylko roku bieżącego i w niczem nie narusza treści zarządzenia z dnia 13.X.1932 r. Nr. AP. 2-137 o zarezerwowaniu czasu od 1.XII. do 10.I. włącznie każdego roku, jako stałego terminu urządzania „Dni Przeciwgruźliczych".

Szkoła Medycyny i Farmacji w Amiens — odr. sł. wojsk. Min. Spr. Wewnętrznych po porozumieniu się z Min. W. R. i O. P. pismem okólnym z 17.XI. b. r. Nr Wojsk. B. 8/17/2 wyjaśniło, że studenci Szkoły Medycyny i Farmacji w Amiens (Francja) powinni być traktowani przy przyznawaniu odroczenia służby wojskowej narówni ze studentami Uniwersytetu w Lille, gdyż szkoła ta stanowi filię tego Uniwersytetu.

SAMORZĄD.

Koszty przesiedlenia tymcz. przełożonego gminy. Min. Spr. Wewn. pismem z 5 XI 1936 r. SS. 40/53-1 wyjaśniło, że tymczasowy przełożony gminy nie ma prawa do zwrotu kosztów z funduszów gminy przesiedlenia się do miejscowości, w której ma objąć stanowisko tymczasowego przełożonego gminy.

Kompetencja rad szkolnych a obowiązek gminy z § 19 ust. z r. 1899. Jeden z wojewodów zwrócił się do Min. Spr. Wewn. z zapyta-

niem, czy wobec wejścia w życie przepisów rozporz. Prez. R. P. z 4 VII 1933 o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. poz. 589) istnieje nadal, wynikający z § 19 ust. kraj. z 26 VI 1899 obowiązek gminy dostarczania radzie szkolnej miejskiej pomieszczenia, sił pomocniczych i innych świadczeń. W związku z tym, Min. Spr. Wewn. w porozumieniu z Min. W. R. i O. P. pismem z 14 VIII 1936 r. Nr SS. 53/26-2 wyjaśniło jak następuje:

Sprawa Rady Szkolnej Miejskiej w K. — podobnie jak całokształt spraw samorządu szkolnego w województwach południowych — wymaga zasadniczego uregulowania ustawowego; prace w tym kierunku są w toku i odpowiedni projekt został z inicjatywy poselskiej wniesiony do Izb Ustawodawczych. Jednakże niezależnie od tego, w jakim kierunku pójdą nowe przepisy, należy stwierdzić, o ile idzie o obecny stan prawny, że rozp. Prezydenta R. P. z 4 VII 1933 r. o organ. obwodowych władz szkolnych (Dz. U poz. 589), ustalając kompetencje inspektorów szkolnych, nie przekazało im wszystkich spraw należących uprzednio w województwach południowych do kompetencji rad szkolnych powiatowych i miejskich. Do organów samorządu szkolnego należą naprzykład w dalszym ciągu sprawy, które samorządowi temu zleciła ustawa z 17 II 1922 (Dz. U. poz. 143), a także ekzekucja obowiązku szkolnego na podstawie przepisów ustawy krajowej z dn. 23 maja 1895 (Dz. Ust. Kraj. Nr 57), oraz niektóre uprawnienia rad szkolnych, wyszczególnione w § 8 ustawy z dn. 26 VI 1899 (Dz. Ust. Kraj. Nr. 84).

Co się tyczy spraw, które rozp. Prezydenta R. P. z 4 VII 1933 r. i przepisami wykonawczymi do tego rozporządzenia przekazane zostały inspektorom szkolnym, § 19 ustawy krajowej z 26 VI 1899 nie może mieć do nich zastosowania i w tym zakresie obowiązek miasta dostarczenia pomieszczenia, sił pomocniczych i innych świadczeń dla rządowych władz szkolnych należy uważać za wygasły. Obowiązek jednak gminy dostarczania świadczeń rzeczowych istnieje nadal w odniesieniu do rady szkolnej w tym zakresie, w jakim w myśl obowiązujących przepisów wiąże się to z istnieniem i uprawnieniami rady.

Obniżenie komornego w lokalach wynajmowanych przez gminy dla celów kwaterunkowych. Jeden z wojewodów zwrócił się do Min. Spr. Wewn. z zapytaniem czy można na podstawie dekretu z 14 XI 1935 (Dz. U. poz. 504) żądać obniżenia komornego w lokalach wynajmowanych przez gminy w celach kwaterunkowych. Min. Spr. Wewn. oświadczyło w tej sprawie jak następuje pismem z 20 X 1936 r. Nr SS. 55/1:

Art. 12 ustęp (1) ustawy z 15 VII 1925 r. (Dz. U. poz. 681) — wyłącza umowy najmu zawierane przez gminy w celach kwaterunkowych z pod działania ustawy o ochronie lokatorów w przedmiocie ograniczeń co do wysokości komornego oraz ograniczeń prawa wypowiadania i rozwiązywania umów najmu. Art. 1 dekretu Prezydenta R. P. z 14 XI 1935 r. (Dz. U. poz. 504) obniża podstawowe komorne mieszkań i lokali, podlegających ustawie o ochronie lokatorów.

Wobec tej okoliczności, iż komorne w mieszkaniach, wynajmowanych przez gminy w celach wymienionych w art. 12 cytowanej ustawy z 15 VII 1925 r., nie podlega co do ograniczeń swej wysokości ustawie o ochronie lokatorów, wysokość tego komornego nie może być obniżona na podstawie cytowanego dekretu Prezydenta R. P. z 14 XI 1935 r.

Projekt ustawy o dobrach, skonfiskowanych przez byłe rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość, a będących w posiadaniu związków samorządowych. Pismem z 23 XI 1936 r. Nr S. S. 1/21-1 Mstwo Spr. Wewn. rozesłało do uzgodnienia międzyministerialnego powyższy projekt ustawy, który ma na celu rozciągnięcie przepisów ustawy z 18 III 1932 r. o dobrach skonfiskowanych przez byłe rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość (Dz. U. poz. 189) w brzmieniu rozp. Prez. Rz. z 21 X 1932 r. (Dz. U. poz. 771)—na roszczenia o zwrot dóbr skonfiskowanych, które są w posiadaniu związków samorządowych.

Według bowiem orzecznictwa Sądu Najwyższego przepisy ustawy z 18 III 1932 r., które ograniczają prawo windykowania dóbr skonfiskowanych, przysługujące uczestnikom walk o niepodległość i ich spadkobiercom w myśl ogólnych zasad prawa cywilnego,—mają zastosowanie tylko do dóbr skonfiskowanych, będących w posiadaniu Skarbu Państwa, a nie także do dóbr, będących w posiadaniu innych związków prawa publicznego, w szczególności związków samorządowych.

Dla ochrony zatem interesów związków samorządowych i ich ludności uzasadniony jest powyższy projekt ustawy, który wyraźnie rozciągając przepisy ustawy z 18 III 32 r. na roszczenia o zwrot dóbr skonfiskowanych, będących w posiadaniu związków samorządowych, zabezpieczy te związki na przyszłość przed niekorzystnym orzecznictwem sądowym w sprawach z powództw, wytaczanych tym związkom o zwrot dóbr skonfiskowanych przez b. rządy zaborcze.

POLICJA.

Święto policji państwowej. Dnia 10 listopada r. b. w przeddzień dorocznego święta polskiej policji w kościele Pokarmelickim odbyło się nabożeństwo żałobne za dusze poległych na służbie policjantów, na które przybyli pp.: prezes Rady Ministrów i minister spraw wewnętrznych gen. Składkowski, podsekretarze stanu w Min. Spr. Wewnętrznych Kawecki i Korsak, podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości Sieczkowski, komendant główny P. P. gen. Zamorski, szereg wyższych urzędników Min. Spr. Wewnętrznych i Sprawiedliwości, przedstawiciele władz administracyjnych, wojskowych, K. O. P., straży granicznej, więziennej, Rodziny Policyjnej oraz oficerowie policji z szefem sztabu K. Gł. insp. Kozolubskim na czele, delegacje policyjne ze wszystkich województw, jak również bawiąca wówczas w Polsce delegacja węgierskich władz bezpieczeństwa.

Po nabożeństwie p. prezes Rady Ministrów

gen. Składkowski dokonał w Sali Honorowej K. Gł. w obecności rodzin poległych policjantów i dostojników państwowych oraz gości węgierskich odsłonięcia tablicy z wyrytymi nazwiskami strażników bezpieczeństwa, którzy polegli na służbie w ciągu ostatniego roku (dotychczasowa liczba 587 policjantów, poległych od czasu powstania polskiej służby bezpieczeństwa, wzrosła do 613).

Dalsze uroczystości odbyły się na pl. Józefa Piłsudskiego, dokąd przybył w towarzystwie delegacji węgierskich władz bezpieczeństwa p. komendant główny P. P. gen. Zamorski i dokonał przeglądu zgromadzonych oddziałów policyjnych. Z kolei nastąpiło uroczyste złożenie wieńca na grobie Nieznanego Żołnierza przez delegację węgierską, a potem przez p. komendanta głównego gen. Zamorskiego w otoczeniu delegatów policji z całej Polski. Następnie przed frontem zebranych oddziałów policyjnych został odczytany okolicznościowy rozkaz p. komendanta głównego P. P., po czym odbył się uroczysty żałobny apel honorowy poległych w służbie policjantów. Z kolei p. komendant główny gen. Zamorski dokonał dekoracji krzyżami zasługi odznaczonych policjantów, a potem w otoczeniu przedstawicieli władz wyższych oficerów policji oraz delegacji węgierskich władz bezpieczeństwa przyjął defiladę oddziałów policyjnych.

Wizyta delegacji węgierskich władz bezpieczeństwa w Polsce. Odpowiadając na wizytę, złożoną przed niedawnym czasem policji i żandarmerii Królestwa Węgier przez p. komendanta głównego P. P. gen. Zamorskiego i oficerów policji polskiej, w dniu 8.XI przybyła do Warszawy z rewizytą delegacja węgierskich władz bezpieczeństwa w następującym składzie: radca ministerialny dr Denes Szemerjay Kovacs, jako przedstawiciel węgierskiego Min. Spr. Wewnętrznych, dr Tibor Ferenczy, prezydent policji budapeszteńsskiej, płk. Emeryk von Szütsy i mjr. Attila von Olhvary Milvius, oficerowie żandarmerii oraz dr J. Sambor-Schweinitzer, radca policji.

Przybywający goście zostali na dworcu powitani przez posła de Hory i członków poselstwa węgierskiego, p. komendanta głównego P. P. gen. Zamorskiego i wyższych oficerów policji, przedstawicieli K. O. P., żandarmerii, członków Tow. Polsko-Węgierskiego oraz kolonię węgierską.

W dniu 9.XI goście zostali przyjęci przez p. prezesa Rady Ministrów gen. Składkowskiewo, po czym złożyli wizyty pp. podsekretarzom stanu w Min. Spr. Wewnętrznych Kaweckiemu i Korsakowi, następnie zaś p. komendantowi głównemu P. P. gen. Zamorskiemu. Tegoż dnia delegacja węgierska zwiedziła zabytki stolicy, a następnie przez p. wiceministra Kaweckiego była podejmowana śniadaniem w hotelu Europejskim. W czasie śniadania przemówił p. wiceminister Kawecki i podziękował za serdeczne przyjęcie na Węgrzech, z jakim się spotkała delegacja policji polskiej z gen. Zamorskim na czele oraz podniósł znaczenie współpracy władz bezpieczeństwa obu państw. W imieniu gości przemówił prezydent policji budapeszteńskiej dr T. Ferenczy, który złożył podziękowanie za zgotowane serdeczne przyjęcie oraz wyraził nadzieję, iż wzajemne wizyty pogłębią i zacieśnią bliskie więzy, łączące polskie i węgierskie organa bezpieczeństwa.

Dnia następnego delegacja węgierska brała udział w uroczystościach, związanych z obchodem dorocznego święta policji polskiej, złożyła wieniec na grobie Nieznanego Żołnierza, po czym wraz z p. komendantem głównym gen. Zamorskim udała się na Zamek, gdzie została przyjęta przez P. Prezydenta Rzplitej na audiencji w obecności p. premiera gen. Składkowskiego i posła węgierkiego de Hory. Tegoż dnia goście brali udział w uroczystości wręczenia buławy Marszałkowi Śmigłemu Rydzowi, wieczorem zaś byli na otwarciu nowego lokalu Tow. Polsko-Węgierskiego.

W dniu święta niepodległości goście węgierscy byli obecni na uroczystościach i defiladzie, po czym w towarzystwie p. komendanta głównego gen. Zamorskiego i oficerów P. P. wyjechali do Wilna. Tu, po złożeniu wizyty p. wojewodzie Bociańskiemu, udali się na Rossę, gdzie oddali hołd Sercu Marszałka Piłsudskiego. Z kolei delegacja węgierska zwiedziła miasto, Uniwersytet im. króla Stefana Batorego oraz urzędy policyjne, a następnie udała się do Trok, gdzie była serdecznie podejmowana przez dowództwo miejscowego batalionu K. O. P. Wieczorem goście opuścili Wilno, udając się z powrotem do Warszawy.

Dnia 13 XI rano na polu Mokotowskim przedstawiciele węgierskich władz bezpieczeństwa byli obecni na pokazie wystąpień służbowych, zorganizowanym przez szwadron policji konnej, po czym zwiedzili Izbę Zatrzymań dla nieletnich oraz Laboratorium Centrali Służby Śledczej. Z kolei w ujeżdżalni dywizjonu konnego P. P. goście byli obecni na pokazie jazdy konnej, a następnie udali się do gmachu K. Gł., gdzie zwiedzili muzeum policyjne oraz wysłuchali odczytu na temat organizacji policji polskiej. Tegoż dnia p. komendant główny P. P. gen. Zamorski podejmował gości węgierskich obiadem w hotelu Bristol. W czasie obiadu serdeczne przemówienie wygłosił gen. Zamorski, w którym, podziękowawszy za przyjęcie, jakiego doznał wraz z oficerami polskiej policji na Węgrzech, podkreślił trwałe i odwieczne więzy przyjaźni, łączące obydwa nasze narody. W odpowiedzi szef delegacji węgierskiej radca dr. Denes Szemerjay Kovacs wyraził podziękowanie za zgotowane przyjęcie, zapewniając przy tym, że „przyjaźń polska będzie w sercach naszych promieniować jak błyszcząca pochodnia, a nasza braterska przyjaźń będzie bezcenną perłą dla naszych serc".

W ostatnim dniu pobytu w Warszawie goście węgierscy odwiedzili Grupę Rezerwy P. P. na Gołędzinowie, po czym udali się do Wilanowa, gdzie zwiedzili pałac, park oraz tamtejszy posterunek policyjny, wieczorem zaś wyjechali do Krakowa.

Nazajutrz, zwiedziwszy zabytki i muzea prastarej stolicy polskiej, delegacja węgierskich władz bezpieczeństwa udała się na Wawel, gdzie w kryptach katedry złożyła hołd prochom Mar-

szałka Józefa Piłsudskiego i króla Stefana Batorego. Następnego dnia goście po zwiedzeniu salin w Wieliczce opuścili Polskę, udając się do swej pięknej ojczyzny.

BIBLIOGRAFIA.

KSIĄŻKI.

Bagiński Władysław: **Kształtowanie rynku pracy w Niemczech**. Warszawa 1936.

Bigo Tadeusz: **Wytyczne dla prawa administracyjnego w Konstytucji Polskiej z r. 1935.** Warszawa 1936.

Bornstein J.: **Rzemiosło żydowskie w Polsce**. Warszawa 1936.

Deryng Antoni: **Zagadnienie podziału funkcji władzy państwowej**. Warszawa 1936.

Doleżyk Karol: **Rozważania polityczne**. Część I. Wolność. Chorzów 1936.

Fiutowski Tadeusz: **Zawsze zwycięski Marszałek Śmigły-Rydz**. Włocławek 1937.

Geny François, Heck Philipp, Kohler Josef, Waśkowski Eugeniusz: **O metodzie wykładni prawa**. Warszawa 1936.

Günsberg Leopold Stanisław: **Książka o Wielkim Wodzu** z przedmową *gen. bryg. Bolesława Popowicza*. Lwów 1936.

Hausner Roman: **Wytyczne dla pojęcia i klasyfikacji samorządu w Konstytucji r. 1935.** Warszawa 1936.

Jurecki Marian, major dypl.: **Podręcznik obrony przeciwlotniczej**. Warszawa 1936.

Kaden Bandrowski Juliusz: **Pod Belwederem**. Kraków 1936.

Kelsen Hans prof. dr: **O istocie i wartości demokracji**. Warszawa 1936.

Kierski Kazimierz: **Ustrój stolicy według projektów rządowych** (Odbitka z Nr 20 „Samorządu Miejskiego" z 1936 r.). Warszawa 1936.

Kikinis Artur dr, Motak Jan mgr: **Prawo emerytalne kolejowe.** Jednolity tekst. Lwów 1936.

Łada Bieńkowski Krzysztof: **Postulaty reformy procesu karnego** (Referat sprawozdawczy). Warszawa 1936.

Łempicki Stanisław dr prof.: **Postulaty kulturalne Lwowa i Małopolski Wschodniej**. Lwów 1936.

Makowski Wacław: **Państwo społeczne**. Warszawa 1936.

Mochniak Władysław: **Zagadnienie podziału władz w prawie państwowym nowoczesnym.** Warszawa 1936.

Niebrój S. dr: **Ważniejsze prawa i obowiązki lekarza w świetle ustawodawstwa prawno-publicznego.** Warszawa 1936.

Niedzielski Marian: **Postulaty reformy procesu karnego.** (Referat sprawozdawczy). Warszawa 1936.

Petrażycki Leon: **Prawo a sąd.** Przełożył *Jan Sunderland*. Warszawa 1936.

Podwiński Stanisław, nacz. wydz. i Chylewski Jerzy, referendarz: **Jak wybierać sołtysów i podsołtysów**. Warszawa 1936.

Próchnik Adam: **Ku Polsce socjalistycznej**. Dzieje polskiej myśli socjalistycznej. Warszawa 1936.

Przypkowski Tadeusz dr: **Piękno Warszawy.** III Pomniki publiczne i rzeźby ogrodowe. Warszawa 1936.

Ptaszyński Witold: **Kredyt i koniunktura.** Położenie gospodarcze Polski w okresie 1925 — 1935 na tle poglądów G. Guillaume'a. Warszawa 1936.

Ruebenbauer Henryk: **Ćwiczenia chemiczne w badaniu żywności**. Lwów — Warszawa 1936.

Rundstein Szymon: **Międzynarodowe ujednostajnienie sądownictwa polubownego**. Warszawa 1936.

Semkowicz Władysław, redaktor: **Historia Śląska od najdawniejszych czasów do roku 1400.** Tom III. Kraków 1936.

Seydlitz Mieczysław dr: **Problem przygotowywania wyższych urzędników administracyjnych**. Cena 2 zł. Skład gł. Księgarnia Powsz. Dzieł Prawniczych i Ekonom. pl. Napoleona 1. Warszawa 1936.

Siedlecki Władysław dr: **Zobowiązania z umów w polskim prawie międzynarodowym prywatnym** Kraków 1936.

Starzewski Maciej: **Stanowisko Senatu w Konstytucji 23 kwietnia 1935 r.** Warszawa 1936.

Stein E. dr i Thaler A. dr: **Kodeks wyborczy.** Nowa Konstytucja wraz z ustawami o ordynacji wyborczej do Sejmu, Senatu i wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej. Rozporządzenie wykonawcze. Kraków 1935.

Starzyński Stefan: **Ustrój stolicy.** Referat wygłoszony przez Prezydenta m. st. Warszawy dnia 18 czerwca 1936 na posiedzeniu Koła regionalnego posłów i senatorów stolicy. Warszawa 1936.

Śmigły Rydz Edward generał: **Byście o sile nie zapomnieli.** Rozkazy, artykuły, mowy 1904 — 1936. Do druku przygotował *Roman Umiastowski, ppłk. dypl.* Lwów—Warszawa 1936

Taubenschlag Gustawt, docent W. W. P.: **Polskie prawo karno-administracyjne.** Wydanie III. Wydawnictwo Księgarni Łódzkiej „Czytaj". Łódź 1937.

Urbanowicz Stefan i Krajewski Ludwik: **Potrzeba uporządkowania i kodyfikacji prawa administracyjnego** (Referat sprawozdawczy). Warszawa 1936.

Wolfisz Seweryn: **Ustawowy a sędziowski wymiar kary** (Referat sprawozdawczy). Warszawa 1936.

Wojtan Władysław inż. prof.: **Historia i bibliografia słownictwa technicznego polskiego od czasów najdawniejszych do końca 1933 r.** Lwów 1936.

Wróblewski Bronisław: **Ustawowy a sędziowski wymiar kary** (Referat sprawozdawczy). Warszawa 1936.

Zakrzewski Stanisław: **Zagadnienia historyczne.** Tom I i II. Lwów 1936.

Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski. Zeszyt III. Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności, Kraków 1935.

Studia ekonomiczne. Economic Studies II. Nakładem Akademii Umiejętności. Kraków 1935.

Tezy ustroju samorządu stołecznego uchwalone przez Tymcz. Radę Miejską m. stoł. Warszawy na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 1936 r.

Ustawy i rozporządzenia z lat 1918 — 1934. Tom IV. Rok 1928 według stanu prawnego z dnia 1 października 1936 r. Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości. Warszawa 1936.

Zbiór traktatów Rzeczypospolitej Polskiej 1936. IV i V. Warszawa 1936.

CZASOPISMA.

Biuletyn Polsko-Ukraiński. Warszawa, tygodnik Nr 45. *Mikołaj Kowalewski*: Koncepcja „frontu ludowego" i zagadnienie ukraińskie. Lwowianin w sprawie akcji antykolonizacyjnej.

Czasopismo Techniczne. Warszawa, dwutygodnik Nr 21. *Prof. Emil Bratro*: Wpływ obrony przeciwlotniczej na rozbudowę miast.

Dziennik Zarządu Miejskiego w Łodzi. Miesięcznik Nr 10. *Inż. Wacław Leyberg*: Nowe urządzenia i budynki użyteczności publicznej miast czechosłowackich. *Inż. arch. Karol Kopeć*: Z rocznej działalności inspekcji budowlanej zarządu miejskiego w Łodzi.

Głos Gminy i Gromady Wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik Nr 20. *Lucjusz Niedźwiecki*: Zarządy gminne a sprawa gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych. *Dr Wacław Brzeziński*: Kontrola gospodarki samorządowej w Niemczech. Nr 21. Sprawa kominiarska. Uwagi o gospodarce drogowej powiatowych związków samorządowych na podstawie protokółów z rewizyj dokonanych przez inspektorów Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego w 1935/36 r. Referent *dr. Wacław Brzeziński*, koreferent *Z. Hartleb-Wojciechowska*. *Feliks Łańcucki*: Jeszcze na temat zarządów gminnych a sprawy gminnych kas p. o.

Głos Sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *Tomasz Kędzierski*, sędzia grodzki: Ewolucja prawno-ustrojowa m. Gdyni. *Inż. Stanisław Łęgowski*: Historia portu gdyńskiego i jego administracja. *Dr Adam Kozłowski*: Morskie ustawodawstwo karne. *Stanisław Lubodziecki*, prokurator: Wojskowe przepisy karne w polskiej marynarce wojennej. *Jacek Siedlecki*: Ustawa o służbie marynarza.

Gospodarka Narodowa. Warszawa, dwutygodnik Nr 21. *a. w*: Ceny.. ceny.. Policjant na rynku.

Niepodległość. Warszawa, kwartalnik. Tom XIV zeszyt 3. *Dr Jan Wereżak*: Polska organizacja wojskowa w okręgu Tarnopolskim. (1918—1919).

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr 20. Oszczędność w oświetleniu wielkich ekonomistów. *B. Ob-*

szyński: Komunalne Kasy Oszczędności w 1935 r. *Mieczysław Kaczanowski*: Instytucje przymusowych oszczędności i pożyczek w naturze w dawnej Polsce. Nr 21. *B. Obszyński*: Wkłady oszczędnościowe a koniunktura gospodarcza. Polityka procentowa kas oszczędności.

Polonia—Italia. Warszawa, miesięcznik Nr 10. *Ardengo Soffici*: Bolszewizm przeciw cywilizacji rzymskiej. *Nicola Pende*: Ochrona rasy a włoska polityka kolonialna. Kolonie faszystowskie dla dzieci ludu.

Polska Gospodarcza. Warszawa, tygodnik Nr 44. *K. Sokołowski*: Zwyżka cen. *E. Iwaszkiewicz*: Problem wymiany rolniczej. Nr 45. *Inż. Władysław Barański*: Dorobek gospodarczy Ziem Wschodnich *D. H*: Wykonanie ustawy mleczarskiej. Oddłużenie gmin wiejskich

Polski Proces Cywilny. Warszawa, dwutygodnik Nr 20—21. *Józef Zajkowski*: Prawo ubogich a urzędy rozjemcze.

Przegląd Intendencki. Warszawa, kwartalnik Nr 3 *Płk. int. dypl. Stanisław Burnagel*: Służba na stacji zaopatrzenia *Kpt. int dypl. Józef Skwara*: O przygotowanie przemysłu do potrzeb obrony państwa. *Kpt. int. dypl Stefan Nalepa*: O usprawnienie administracji w jednostkach administracyjnych. *Mjr. int. dypl. dr Tadeusz Dąbrowski*: Samowystarczalność Polski w dziale odzieżowym *Witold Baranowski*. Polski przemysł rolny i spożywczy w świetle statystyki (c. d). Fabryki makaronów, surogatów kawy, konserw kawowych, octu i musztardy. *Mjr int. dypl. w rez. Śliwa Stanisław*: Stan produkcji rolnej w Polsce a wzrost stanu zaludnienia kraju.

Przegląd Organizacji. Warszawa, miesięcznik Nr 10. Jeszcze z okazji VI Międzynarodowego kongresu nauk administracyjnych.

Przegląd Policyjny. Warszawa, dwumiesięcznik Nr 6. *Władysław Łoziński, insp. P. P.*: W obronie posterunku policji. *Wiktor Grzywo-Dąbrowski prof*: Samobójstwo czy zabójstwo? *Dr Władysław Sobolewski, insp. P. P.*: Identyfikacja łusek i pocisków z krótkiej broni palnej do celów sądowych (dok.). *John Edgar Hoower, dyrektor Związkowego Biura Śledczego Stanów Zjedn*: Identyfikacja dowodu rzeczowego za pomocą reprodukcji plastycznej. *Dr jur. Hans Schneickert*: Bezrobocie a policyjne środki zaradcze.

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny. Poznań, kwartalnik Nr 4. *Dr Antoni Peretiatkowicz*: Polska deklaracja konstytucyjna z 1935 r. Analiza prawno-filozoficzna. *Dr Gerhard Leibholz prof.*: Istota i rozmaitość form demokracji. *Dr Tadeusz Bigo prof*: Administracja publiczna w Trzeciej Rzeszy. *Dr Stanisław Gołąb prof.*: Prawo rodziny de lege ferenda. *Dr Julian Makowski prof.*: O powstawaniu normy traktatowej. *Mgr Kazimierz Matuszewski*: Dekret organizacyjny. *Dr Szymon Rundstein*: Prawa nabyte wobec wygaśnięcia konwencji górnośląskiej. *Dr Marian Zimmermann*: Kontrola konstytucyjności ustaw a konstytucja kwietniowa. *Ks. dr Aleksander Wóycicki prof.*: Cele związków zawodowych.

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr 44 *Elbe*: Samorząd a „droga służbowa" *St. L*: Planowanie zabudowy wsi. *Fr. Płaścik inż. arch*: Zabudowa wsi po scaleniu gruntów. *Jerzy Bonkowicz-Sittauer*: Samorząd dubieński w akcji kulturalnej wsi. Nr 45. *Andrzej Pawlikowski*: Budowa szkół — zadaniem samej wsi. *St. Ostrowski*: O współudział samorządu terytorialnego w odbudowie spółdzielczości rolniczo-handlowej. *Jerzy Bonkowicz-Sittauer*: Organizowanie kultury wsi w powiecie dubieńskim. Nr 46. *Leon Stasek*: Statuty o świadczeniach w naturze. *Józef Krasowski*: Kosztowne pomysły centralistów w zakresie tworzenia bibliotek samorządowych. *Inż Jarosław Filipczak*: Dokształcanie pracowników samorządowych.

Samorząd Miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr 21. *M. Porowski*: Zagadnienie regionu stołecznego. *Prof. dr Tadeusz Hilarowicz*: Zagadnienie ustroju miasta stołecznego Warszawy. *Wacław Gajewski*: Inwestowanie. *St. Rudziński*: Doręczanie pism urzędowych przez gminy.

Śląskie Wiadomości Gospodarcze. Katowice, dwutygodnik Nr 20. *E. J. Bernhard*: Izbowe szkolnictwo handlowe na Śląsku.

Śląskie Wiadomości Statystyczne. Zeszyt 10 (rok III) miesięcznika wydawanego przez Śląskie Biuro Statystyczne. Zeszyt ten podaje w źródłowo opracowanych tablicach najnowsze dane z zakresu statystyki ludności, życia gospodarczego i administracji województwa śląskiego.

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik Nr 19. *W. R.*: Emigracja osadnicza Żydów. *J. Kwasnycia*: Ukraińcy w Paragwaju.

Życie Urzędnicze. Warszawa, miesięcznik Nr 12. Moc Państwa Kiedy to skończy się nareszcie? Pracownicy umysłowi w Warszawie.

La revue du droit public et de la Science politique en France et à l'etranger. Paris, kwartalnik Nr 3. *Roger Bonnard*: Le droit et l'État dans la doctrine nationale-socialiste. *F. Maia de Loureiro*: Le problème de l'inconstitutionnalité des lois au Portugal. *Raphoël Bielsa*: La fonction publique à l'époque actuelle La principe constitutionnel de la capacité. *M. Römer'is*: Le problème juridique du „vacuum" dans le statut du Territoire autonome de Memel. *Emanuel Chalandon*: Le régime do prévoyance applicable aux fonctionnaires des départemens et des communes. *Stephan v. Csekey*: Le révision de la constitution de la République estonienne.

L'Urbanisme. Paris, miesięcznik Nr 48 *Prof. Jacques Greber arch*: L'habitation, service d'intérêt public, Le Traitement des Eaux d'Égout de la ville de Newark.

Auslandsdeutsche. Stuttgard, miesięcznik Nr 11. *Alfred Rosenberg*: Auslandsdeutschtum und gesamt-deutsche Schicksalsgemeinschaft.

Der Baumeister. München, miesięcznik Nr 11. *Arch. F. G. Winter*: Einfamilienhäuser bei Berlin. *G. H*: Einfamilienhäuser der Architekten Laubis und Bosshard — Zürich

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik Nr 46. *Dr ing Karl Freckmann*: Verwaltungsgebäude für den Kreis Arnsberg.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik Nr 20. *Dr Müller-Haccius*: Dezentralisation der öffentlichen Verwaltung durch die Gebietskörperschaften (Gemeinden und Gemeindeverbände)

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik Nr 45. *Dr ing. Heilman*: Der deutshe Gemeindetag und die landwirtschaftliche Verwertung und Abwässer

Reichsverwaltungsblatt und Preussisches Verwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr 44 *Dr Dellbrügge*: Seichsgrundsätze über Einstellung, Anstellung und Beförderung der Reichs- und Landesbeamten. *Regierungsrat Rohne*: Zur Formrichtigkeit der Polizeiverordnung *Dr Manta*. Wertfestsetzung und Verfahren nach dem Ergänzungsgesetz zum Reichssiedlungsgesetz.

Die Städtereinigung. Feudingen, dwutygodnik Nr 20: *Ben Ewer Müsti*. Die fortschreitende öffentliche Reinigung der Städte und Ortschaften in der Turkei.

Verwaltungsarchiv. Berlin. Band 41 Heft 3. *Rechtsanwalt Reuss*: Die Zukunft der Verwaltungsgerichtsbarkeit. *Prof. dr Arnold Köttgen*: Gemeindeprüfungswesen und Staatsaufsicht.

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

miesięcznie z przesyłką zł. 3.—
kwartalnie „ „ zł. 9.
Dla urzędników państwowych i samorządowych:
miesięcznie z przesyłką zł. 2.50.
kwartalnie „ „ zł. 7.50.

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8	1/16
zł.	300	160	85	45	25

Za terminowy druk ogłoszeń Administracja nie odpowiada
Konto czekowe P. K. O. 30192.
Konto pocztowe Kartoteka № 6 (do sumy 50 zł.).

REDAKCJA I ADMINISTR.: WARSZAWA—TRĘBACKA 11. TEL. REDAKCJI 606-17; TEL. ADMINISTRACJI 606-14.
REDAKTOR NACZ. PRZYJMUJE OD GODZ. 10—12. REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.
DRUK. „GAZ. ADM. I P. P.", WARSZAWA TRĘBACKA 11.